

DOORZETTEN VOOR DE IDEALE STAD

Duurzaam, eerlijk en vrij

Verkiezingsprogramma
GroenLinks Nijmegen
2022 - 2026

GROENLINKS

INHOUDSOPGAVE

<u>Inleiding: Het Nijmegen van GroenLinks</u>	4
<u>1. Nijmegen de groenste</u>	8
<u>1.1 Iedereen energieneutraal</u>	10
<u>1.2 Schoon en circulair</u>	16
<u>1.3 Duurzaam vervoer</u>	22
<u>1.4 Gezond en sportief</u>	26
<u>1.5 Groen en diervriendelijk</u>	30
<u>1.6 Duurzame economie</u>	34
<u>2. Nijmegen de sociaalste</u>	38
<u>2.1 Iedereen – ja iedereen! - moet fijn kunnen wonen</u>	40
<u>2.2 Meer participatie en meer werk</u>	44
<u>2.3 Zonder armoede en vrij van schulden</u>	48
<u>2.4 Maatwerk in het onderwijs</u>	52
<u>2.5 Niemand dakloos</u>	56
<u>2.6 Zorg en welzijn</u>	58
<u>3. Nijmegen de vrijste</u>	62
<u>3.1 Fel tegen racisme en discriminatie</u>	64
<u>3.2 Cultuur</u>	68
<u>3.3 De gemeente is van ons en voor ons</u>	72
<u>3.4 Iedereen voelt zich veilig in Nijmegen</u>	76
<u>3.5 Internationaal solidair</u>	80
<u>4. En het geld</u>	84

HET NIJMEGEN VAN GROENLINKS

Een duurzame, groene stad waar mensen naar elkaar omkijken. Waar iedereen helemaal zichzelf kan zijn, kan werken en groeien. En een fijne plek heeft om te wonen. Voor ons is dat geen sprookje, maar een realistisch ideaal. In Nijmegen vechten we al jaren tegen klimaatverandering, armoede en intolerantie. Het landelijke beleid van de afgelopen jaren en het economische systeem werken ons tegen, maar onze oplossingen zijn creatief en doordacht genoeg om lokaal een groot verschil te maken.

Die oplossingen komen voort uit een heldere visie: in Nijmegen voelen we ons verantwoordelijk voor elkaar, leven we niet naast elkaar maar samen, zijn we goed voor elkaar en voor de natuur. Want als mensen niet mee kunnen doen, als we niet voor de natuur zorgen, hebben we daar allemaal last van.

Groen en Links zijn voor ons onlosmakelijk met elkaar verbonden. Precies dáár maken we in de Nijmeegse politiek werk van: duurzaamheid is geen hobby voor de rijken. Wie een noodzakelijke aanpassing aan de woning niet kan betalen, krijgt ondersteuning. Juist wie weinig geld heeft, heeft baat bij lage woonlasten. Juist wie minder gezond is, heeft baat bij een groene en gezonde stad. In onze vergaande plannen voor een duurzame en groene stad houden we rekening met elkaar en doet iedereen mee.

Over de uitdagingen die voor ons liggen, zijn we realistisch. Onze oplossingen zijn creatief en gaan tot het uiterste. Onze oproep aan onze mede-Nijmegenaren is dan ook: durf te kiezen voor écht groen en écht links. Voor vernieuwend en vrijzinnig. Voor het Nijmeegste Nijmegen dat we kunnen zijn!

“We kunnen een stad maken zonder discriminatie, met gelijke kansen voor iedereen, waar we armoede uitbannen, klimaatverandering tegengaan, waar we ons aanpassen aan de wensen en de ruimte van de natuur en niet andersom. Het enige wat ons in de weg staat is onwil en ongeloof. Met onwil kunnen we niet zoveel, maar met ongeloof wel. We kunnen laten zien, aan Nijmegenaren en als Nijmegen dat het wel kan, dat het echt anders kan.”

Quirijn Lokker
lijsttrekker GroenLinks Nijmegen

NIJMEGEN DE GROENSTE

In het Nijmegen van GroenLinks...

... ben je dicht bij de natuur. We hebben zoveel en divers groen en bomen dat we hitte en extreme regen goed op kunnen vangen. Die groene straten zijn allereerst ingericht voor de mensen die erin wonen, niet voor degenen die er doorheen rijden. Wel heb je op de fiets of te voet een streepje voor. En auto's? Die delen we zoveel mogelijk en zijn elektrisch. In onze ideale stad is iedereen zich bewust van de impact die we met zijn allen hebben op de verandering van het klimaat. En we gaan dat met zijn allen tegen. Dat zie je aan hoe we bouwen, hoe we ondernemen en hoe en wat we consumeren. Nijmegenaren kopen duurzame, gezonde, producten, die voor iedereen betaalbaar zijn. Een ideaal plaatje? Zeker! En we weten hoe we daar kunnen komen.

... doen we het zo

Om te blijven werken aan onze ideale stad moeten we radicaal anders kijken naar de verhouding tussen mens, stad en natuur. De stad is niet omringd door natuur, maar is er onderdeel van. In onze plannen maken we dan ook allereerst ruimte voor natuur, wandelen, fietsen en ov. We maken het bovendien voor iedereen aantrekkelijk en makkelijk om over te stappen op duurzame energie, die we het liefst lokaal opwekken in coöperaties van Nijmegenaren zelf. Vieze lucht accepteren we niet, vervuilende industrie wordt schoon en we verwelkomen en faciliteren vernieuwende, duurzame ondernemers, ook financieel.

"Als GroenLinks werken we gericht aan onze idealen. Elke maatregel draagt daaraan bij. Het versmallen van de Graafseweg gaat niet over die weg an sich, maar over het bouwen aan een groene, gezonde stad. En wat we hier al heel gewoon vinden, maar lang niet iedereen weet: onze bussen rijden op groen gas, gewonnen uit ons GFT-afval. Straks worden ze elektrisch en gebruiken we dat groene gas om huizen te verwarmen. Steeds stapjes vooruit."

Quirijn Lokker
lijsttrekker

1.1 IEDEREEN ENERGIENEUTRAAL

Het klimaat verandert razendsnel. Om opwarming van de aarde tegen te gaan en de klimaatdoelstellingen te halen, moet de CO₂-uitstoot rap naar beneden. Het omschakelen naar schone energiebronnen is urgent en noodzakelijk en we moeten vooral minder energie gebruiken. Als gemeente geven we het goede voorbeeld, maar het vraagt ook veel van de bewoners in onze stad.

GroenLinks wil een klimaatrechtvaardig Nijmegen, waar de omschakeling betaalbaar is voor alle bewoners en mensen de ruimte hebben voor eigen initiatief. Iedereen in onze stad moet de omslag kunnen maken en lasten en lusten delen we eerlijk. We helpen bewoners om in hun wijk samen de transitie te maken. Er is ruimte voor wie zelf wil investeren en dat ook kan. Ook mensen met weinig geld kunnen meedoen in gezamenlijke energieprojecten, gesteund door de gemeente: zon en wind zijn van iedereen!

In Nijmegen maken we straks geen gebruik meer van olie, gas en kolen. Een enorme inspanning, waar we ook hulp van het rijk bij nodig hebben. We zijn ambitieus én realistisch: 2045 is onze deadline. We zetten alles op alles.

IN HET KORT

Met de wijkaanpak zetten we vaart achter de energietransitie

We zorgen voor een inclusieve energietransitie: lasten en lusten delen we eerlijk, tweedeling en energiearmoede sluiten we uit.

We stimuleren en ondersteunen bewonersinitiatieven en geven zelf het goede voorbeeld.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Wijk voor wijk

Elk jaar maken we voor en met ten minste twee (van de 44) Nijmeegse wijken plannen voor een duurzame toekomst. Bewoners betrekken we actief en de gemeente maakt hiervoor capaciteit vrij (zo'n twee medewerkers per wijk). Hengstdal is al een goed voorbeeld. Deze en de wijken Zwanenveld/Dukenburg, Bottendaal en Stationsgebied worden uiterlijk 2035 verwarmd met een andere warmtebron.

2. Warmtenetten

In de stad zetten we zo veel mogelijk in op aanleg of uitbreiding van warmtenetten omdat in stedelijke omgeving collectieve voorzieningen het meest betaalbaar zijn en iedereen mee kan doen, zo mogelijk in eigendom van de bewoners. Elke wijk krijgt de beste mix tussen duurzaam en betaalbaar. We sluiten hiervoor aan op initiatieven die er al zijn, zoals Duurzaam Hees en Duurzaam Hengstdal.

3. Restwarmte tijdelijk benutten

Verspilling van energie is zonde, dus willen we doorgaan met restwarmte benutten voor warmtenetten zonder dat huishoudens afhankelijk kunnen worden van vervuilende bedrijven. Daarom willen we toe naar alleen restwarmte gebruiken van bedrijven die het op een schone manier produceren. Als restwarmte van een bedrijf op den duur niet meer de moeite waard is, worden andere duurzame bronnen gebruikt om warmte te garanderen.

4. Overal zon vangen

Zeker de helft van de woningen in Nijmegen krijgt gemiddeld 10 zonnepanelen op het dak (totaal ca. 400.000). We willen ook zonnepanelen en 'zonnefolie' op carports, gevels, bushokjes, geluidswanden enz. De gemeente faciliteert het bedekken van alle geschikte daken en plekken voor zonnepanelen. Zonneweides leggen we alleen aan in combinatie met andere functies, zoals natuur of voedselproductie.

5. Sociaal duurzaam

We gaan de wijken in, niet alleen om over energie te praten, maar ook over zaken die in die wijk leven. We willen op groen én sociaal gebied in wijken investeren. In 'wijkgesprekken' kunnen bewoners aangeven hoe we hun buurt kunnen verbeteren. Samen kijken we hoe de energietransitie hierin past.

6. Duurzame huurwoningen

Samen met woningbouwcorporaties verduurzamen we alle huurwoningen van corporaties. Door isolatie, gebruik van schone energie en het maximaal benutten van daken voor zonnepanelen. We stimuleren ook particuliere woningeigenaren in de buurt om mee te doen. Ook stimuleren en ondersteunen we particuliere verhuurders om hun huizen te verduurzamen. Dit zorgt voor een lagere energierekening voor huurders.

7. Duurzame koopwoningen

We investeren in de verduurzaming van particuliere woningen. Via het energieloket ondersteunen en ontzorgen we huiseigenaren en VVE's bij het maken en uitvoeren van plannen en het vinden van financiering. Zo nodig springen we als gemeente bij. We voorkomen dat de belasting die gekoppeld is aan de WOZ-waarde van woningen omhoog gaat bij verduurzaming van het onroerend goed.

8. Subsidies beter benutten

De gemeente informeert inwoners, organisaties en bedrijven actief over subsidies, om de beschikbare regelingen zo breed mogelijk onder de aandacht te brengen zodat de beschikbare middelen zo breed mogelijk gebruikt worden.

9. Alle gebouwen!

We ondersteunen schoolbesturen, stichtingen en sportclubs om hun gebouwen te verduurzamen, bijvoorbeeld door een fonds in te stellen om investeringen voor te schieten.

10. Energiearmoede bestrijden

Een energierekening mag niet meer zijn dan 10% van het inkomen. Het energieloket zorgt samen met partners in de stad voor goed opgeleide energiecoaches die huurders en huiseigenaren actief helpen met informatie over energiebesparing en het aanvragen van subsidies of een lening voor grotere ingrepen. De energiecoaches zoeken mensen actief op. Door mensen zonder baan tot energiecoach op te leiden, helpen zij anderen minder energie te verbruiken, gaat overal de energierekening omlaag én hebben mensen mooi werk.

11. Herkomst producten

Wanneer er producten worden geadviseerd, wordt daarbij duidelijk vermeld welke fabrikanten deze producten in welke landen hebben ontwikkeld, zodat bewoners die informatie kunnen gebruiken bij een ethische afweging rond de aanschaf.

12. Collectief energie opwekken

Met financiële impulsen, advisering of het eenvoudiger maken van regels stimuleren we dat bewoners en bedrijven samen - in energiecoöperaties en 'warmteschappen' - energie opwekken, distribueren en besparen. De gemeente zorgt ervoor dat bij opwekking van duurzame energie tenminste 50% lokaal eigendom wordt. We zorgen ervoor dat collectief eigendom niet voor particuliere winst kan worden gebruikt: opbrengsten worden gedeeld en mensen die niet kunnen investeren, kunnen toch meedoen.

13. Bedrijven doen mee

Alle bedrijven met geschikte daken leggen zonnepanelen op het dak. Voor nieuwe daken wordt dit verplicht volgens de nieuwe BBL bouw-eisen die per 2022 worden ingevoerd. Winkeliers houden hun winkeldeuren en deuren van koelingen dicht om energie te besparen. De gemeente stimuleert, helpt en waar mogelijk verplicht ondernemers om energiezuinig te worden. (Voorbeeld: horeca-ondernemers zonder terrasverwarming krijgen korting op de terrasvergunning). Waar nodig gebruikt de gemeente haar bevoegdheden om te zorgen dat bedrijven doen waartoe ze wettelijk verplicht zijn. De omgevingsdienst geeft prioriteit aan deze handhaving.

14. Gemeente geeft het goede voorbeeld

Gemeentelijke gebouwen worden verder verduurzaamd en volgelegd met zonnepanelen. In haar rol van inkoper en opdrachtgever legt de gemeente ook verduurzaming op aan haar partners. De gemeente laat zich certificeren met een breed erkend certificaat (bv. de CO2 Prestatieladder): het is niet vrijblijvend. We geven openheid van zaken met een transparante CO2 boekhouding.

15. Bedrijven doen mee

We willen de samenwerking met omliggende gemeenten in de regio verder versterken. In de regionale energiestrategie (RES) werken we al samen aan de energietransitie. Als stad zijn we ook schatplichtig aan onze buurgemeenten in de regio. Zij hebben de ruimte, wij de energiebehoefte. We willen dan ook breder kijken hoe we elkaar in de regio kunnen versterken.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- De gemeente verduurzaamt haar gebouwen. Met de besparing op de energierekening worden weer andere gebouwen verduurzaamd.
- Op initiatief van GroenLinks heeft de gemeente eigenaren van de 20 grootste bedrijfsdaken begeleid bij het aanvragen van rijkssubsidie, waarmee ze 20.000 zonnepanelen op hun dak gaan leggen.
- Naast de vier 'burgerwindmolens' langs de A15, komen er nog twee windmolens op het Engieterrein en worden er zonneparken aangelegd onder de 4 burgerwindmolens en in de Duitse Bocht van de A73.
- De Nijmeegse duurzaamheidslening is voortgezet.
- De biomassacentrale die het college en Engie voorstelden is van de baan, net als andere mogelijke initiatieven met houtige biomassa.
- Met gezamenlijke inkoopacties (isolatiemaatregelen, zonnepanelen en inregelen CV- installaties) zijn 7000 mensen bereikt in 2020. In 2021 is voor deze succesvolle aanpak nog meer geld vrijgemaakt, ook huurders kunnen meedoen.
- Nijmegen heeft veel rijksgeld binnengehaald voor de verdere uitrol van warmtenetten zoals in Hengstdal-oost en Zwaneveld (helaas vanwege vertraging in de landelijke wetgeving on hold gezet).
- We kopen nu stroom in met de regio Arnhem-Nijmegen die we regionaal duurzaam opwekken.
- Voor de ondersteuning van bewoners en verenigingen van eigenaren is een fysiek loket opgezet (voorheen loket Duurzaam Wonen Plus), een website ingericht (nijmegen.nl/aardgasvrij) en een projectleider energiebesparing aangesteld.
- De MARN (regionale samenwerking gericht op afvalverwerking) is omgebouwd naar een afval-, grondstoffen- en energiesamenwerkingsverband, met de ARN als uitvoerder.
- Met BCTN (specialist op het gebied van binnenlandse containerterminals) werken we samen aan uitstootvrije containerlogistiek tussen Nijmegen en Duisburg en werken we aan de uitvoering van de landelijke Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Binnenhavens.

1.2 SCHOON EN CIRCULAIR

Ons ideaal is een schone stad zonder luchtvervuiling en zonder afval; we willen de luchtkwaliteit in de stad verbeteren en materialen zo veel mogelijk hergebruiken. GroenLinks wil van Nijmegen een volledig circulaire stad maken. Een circulaire samenleving is een eerlijke samenleving, één waarin wat we geven en wat we nemen met elkaar in evenwicht zijn.

Het verbranden of weggooien van herbruikbare grondstoffen is verleden tijd. In de ontwerpfase houden we hier al rekening mee: alle materialen kunnen in de afvalfase weer worden hergebruikt. We stimuleren initiatieven die gericht zijn op delen en ruilen, innovatie, hergebruik van grondstoffen, circulair ontwikkelen en bouwen, lokale energiesystemen, het sluiten van kringlopen en regionaal produceren van voedsel en energie.

De huidige luchtkwaliteit in Nederland is oorzaak van veel ziekte en sterfte. Nijmegen werkt hier al hard aan, maar dit moet beter. We hanteren zero tolerance bij vervuilende bedrijven. Iedereen moet schone lucht inademen en zo langer, gezonder en met meer kwaliteit leven.

IN HET KORT

We gaan voor een schone stad. Punt.

En voor een circulaire stad: minder grondstoffen en hergebruik is het doel.

Afval wordt grondstof.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Schone Luchtakkoord

Nijmegen krijgt schone lucht en heeft zich met het tekenen van het Schone Luchtakkoord verplicht om de luchtkwaliteit verder te verbeteren en daarbij minimaal 50% gezondheidswinst te behalen. Hiervoor zijn onder meer 3 grote zero-emissie-zones in voorbereiding. De binnenstad wordt er hier zo snel mogelijk een van. We willen die doelen ook in de rest van de stad realiseren. Zo nodig zetten we hiervoor milieuzones in.

2. Weg met vervuilers

Vervuilende industrie is niet welkom in onze stad. Bedrijven die er al zijn controleren we streng en als ze niet schoon gaan produceren, moeten ze desnoods vertrekken. Bijvoorbeeld de Nijmeegse Asphaltcentrale van DURA Vermeer.

3. Schone scheepvaart

We dringen vervuiling door scheepvaart terug, door innovatie (waterstof en elektrisch) te stimuleren, samen met de branche en Rijkswaterstaat.

4. Nijmegen roetvrij

Fijnstof en roet zijn schadelijk voor de gezondheid. In de komende raadsperiode gaan we het gebruik van vuile benzine-brommers en oude diesels uitfaseren en houtstook ontmoedigen, zeker bij een negatief stookadvies. We willen dit vastleggen in de APV.

5. Schoon stoken

We spreken af met projectontwikkelaars dat bij nieuwbouw en renovatie er geen open haarden of houtkachels meer worden opgenomen in de bouw. We willen een sloopregeling voor open haarden en houtkachels. We bevorderen - en liefst verplichten - het gebruik van fijnstoffilters voor (oudere) houtkachels. Tegen zware stankoverlast treden we streng op.

6. Geluidhinder

Geluidshinder door verkeer en industrie is een probleem in Nijmegen. Dit pakken wij aan door het plaatsen van geluidsschermen (ook als dat wettelijk niet moet) en het verlagen van de maximumsnelheid. We belonen goed gedrag en/of zetten in op (inventieve) vormen van controle zoals flitspalen voor herriemakers en waar nodig het afsluiten van wegen.

7. Circulaire nieuwbouw

We stellen scherpere eisen aan de milieuprestaties en circulariteit van nieuwbouw. Materialen moeten zoveel mogelijk hergebruikt kunnen worden, denk aan houtskeletbouw. GroenLinks heeft de ambitie om voor 2030 alle nieuwbouw circulair te bouwen. Van nieuwe en bestaande gebouwen wordt in het kadaster opgenomen welke grondstoffen ze bevatten.

8. Nieuw moet groen

Met projectontwikkelaars gaat de gemeente alleen in zee als aan een uitgebreide set groene voorwaarden wordt voldaan. Daarbij wordt alle nieuwbouw en renovatie natuurinclusief en (bijna) energieneutraal, met maximale benutting van het dak voor zonnepanelen.

9. Circulaire feestjes

Ook in de evenementenbranche stimuleren we circulaire werkwijzen, van de Vierdaagse tot aan dag van het Levenslied. Vanaf 2023 wordt tijdens de vierdaagsefeesten een retoursysteem gebruikt dat alle wegwerpbekers vervangt. Al in 2022 starten pilotprojecten om het systeem te testen.

10. Geen zwerfafval

Zwerfafval is vervuilend en schadelijk voor dieren. Door betere handhaving en voorlichting pakken we samen met bewoners en ondernemers zwerfafval en hondenpoep aan. Nijmegen wordt een 'Plastic Smart City': in 2023 hebben we plastic zwerfafval met 30% teruggedrongen en in 2030 helemaal.

11. Minder restafval

In 2025 wordt gemiddeld nog maar 30 kg restafval per inwoner per jaar weggegooid. Dat is nu nog bijna 100 kg. Het systeem van omgekeerd inzamelen wordt alleen uitgebreid als er draagvlak voor is en het dumpen van afval wordt tegengegaan. We gaan afval nog beter scheiden en verwerken. Dit vullen we aan met voorlichting, handhaving en verwerking/hergebruik van bepaalde afvalstromen.

12. Afval wordt energie

De Afvalenergiecentrale Regio Nijmegen (ARN) bouwen we om naar een grondstof- en energiebedrijf dat ook restwarmte en schone energie levert aan de burgers van de regio en dat de uitgestoten CO2 hergebruikt.

13. Circulair inkopen

Gemeentelijke inkoop en aanbesteding gaan volledig volgens circulaire, duurzame en groene principes. Bij het onderhoud van de openbare ruimte breiden we het hergebruik van grondstoffen verder uit: zoals asfalt, beton, speeltuintoestellen en straatmeubilair. Alle gemeentelijke nieuwbouw wordt klimaatpositief.

14. Delen en ruilen

We ondersteunen (nieuwe) maatschappelijk verantwoorde deelsystemen en (sociale) ruilsystemen, zoals kringloopwinkels, Repair Cafés, elektrische deelauto's en digitale platformen. Dit biedt ook mogelijkheden voor werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We starten in navolging van de gemeente Apeldoorn een marktplaats voor hergebruik van bouw- en bestratingsmaterialen.

15. Ja! Ja!

Geen sticker op je brievenbus betekent dat je geen ongeadresseerd reclamedrukwerk meer krijgt. Toestemming geven voor reclame door de bus wordt in Nijmegen de nieuwe norm, zodat er nog meer papier wordt bespaard. De Nee/Ja- en Nee/Nee-sticker wordt daarom vervangen door de Ja/Ja-sticker.

16. Ons groene kader

We willen dat voor iedereen duidelijk is hoe het gaat met de aanpak en het bereiken van duurzame doelstellingen in Nijmegen. De gemeente stelt een actieplan op met concrete, meetbare, ambitieuze doelstellingen. Jaarlijks worden de voortgang ten opzichte van deze doelen en de genomen maatregelen toelicht, openbaar en in begrijpelijke taal. Daarbij letten we op zowel sociaal rechtvaardig als ecologisch veilig handelen. Bijvoorbeeld door de [Donut-aanpak \(van Kate Raworth\)](#) te gebruiken.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Veel maatregelen uit het Schone Luchtakkoord worden uitgevoerd: 3 grote zero-emissiezones worden voor 2025 voorbereid, sloopregeling voor brandstof brommers/scooters, subsidieregeling voor elektrische tweewielers, nieuw meetplan voor de Stad.
- Voor Nijmegen-West is er een expertmeeting schone lucht georganiseerd waaruit heldere adviezen kwamen t.a.v. verkeer, houtstook en industrie. Op meer plekken wordt de luchtkwaliteit nu op verschillende stoffen gemeten en er is ook meer aandacht voor geuroverlast. Daarnaast is de rol van omwonenden vergroot. Zij worden betrokken bij de meetplannen, maar kunnen zich ook aanmelden voor het Smart Emissions project en op die manier zelf metingen aan de luchtkwaliteit doen.
- Nijmegen presteert uitstekend met afvalscheiding: per persoon nl. nog geen 100 kg restafval per jaar. Daarmee is Nijmegen koploper in de categorie middelgrote steden.
- Nijmegen maakt gebruik van gerecycled beton en asfalt bij aanleg van wegen.
- Veel lichten van de spoorzijde van de Handelskade zijn gedoofd, waardoor er minder overlast is.
- We hebben met succes snuffelfietsen ingezet voor het meten van luchtkwaliteit <https://snuffelfiets.nl/data/> (m.n. ten aanzien van het meten van de uitstoot van brommers en scooters).
- Nijmegen is koploper circulair inkopen grond, weg en waterbouw.
- In de St Hubertusstraat is een kenniscentrum Circulaire bouw gestart.
- De DAR heeft dankzij ons een electronicarecycling-lijn en de ARN werkt aan luierreclycling
- Waterverbruik door bedrijven koppelen we aan de rioleringsheffing: een bedrijf dat water bespaart, houdt meer geld over.

1.3 DUURZAAM VERVOER

Nijmegen is een echte OV-, fiets- en wandelstad. Dat willen we zo houden én nog verder uitbreiden. Mensen moeten dus - juist in wijken die verder af liggen van het centrum - gemakkelijk kunnen kiezen voor schoner vervoer. Typisch Nijmegen: we vinden het al gewoon dat ons OV superschoon is: we rijden al tijden op groen gas, gemaakt van ons eigen GFT-afval. Die bussen worden overigens elektrisch, zodat we dat groene gas voor verwarming kunnen gebruiken. GroenLinks wil dan ook dat het OV voor veel meer mensen een serieus alternatief wordt.

Autoverkeer willen we verder ontmoedigen: doorgaand verkeer gaat zoveel mogelijk om de stad heen, in de stad zelf worden wegen schoner, rustiger en veiliger. Gelukkig hebben steeds meer stadsbewoners geen auto, of delen ze er een, of stappen ze over op een elektrische auto, alhoewel die nog steeds wel veel ruimte innemen.

Het schoonst is natuurlijk de fiets en te voet. Nijmegen is al koploper met een indrukwekkend netwerk van snelle fietspaden. We blijven werken aan een nog beter netwerk van veilige en comfortabele fietspaden en verbindingen en ruimte voor voetgangers in de binnenstad en daarbuiten.

IN HET KORT

In de stad: ruimte voor lopen en fietsen met goed onderhouden, veilige en inclusieve loop- en wandelroutes

Openbaar vervoer waarmee ook buitenwijken en buurgemeenten goed bereikbaar blijven.

Elektrische deelauto's die minder ruimte innemen en dus meer ruimte voor groen en spelende kinderen.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Lopen en fietsen

We richten de stad zo in dat je te voet en op de fiets prettiger, sneller en veiliger ergens komt dan met de auto. In het centrum en rond (basis)scholen worden straten ingericht als veilige gedeelde ruimte ('shared space'), via onder andere gelijksoortige bestrating, doorlopende trottoir routes en beplanting. We houden ons aan de volgorde in prioriteit: Stappen, Trappen, OV, Mobility as a service, Privé-auto (STOMP). Daarbij stimuleren we lopen en fietsen naar (basis)scholen.

2. Centrum autovrij

We maken een groot deel van het centrum zo snel mogelijk autovrij. Het parkeren dringen we terug en straten als de Van Welderenstraat, de Van Broekhuizenstraat en de In de Betouwstraat worden wandel- en fietsstraten. Zo wordt het centrum nog gezelliger en bovendien leefbaar en veilig!

3. Veilige en schone campus

We realiseren een verkeersveilige en autoluwe Campus en omliggende buurten (zoals in de meeste andere studentensteden). We zorgen voor een goed netwerk van fietspaden en busverbindingen naar station Heyendaal en naar de campus. Elektrificatie van OV (Metrobus of Trolley bijv.) wordt versneld.

4. Meer fietsparkeerplek

We breiden het aantal fietsparkeerplaatsen in de openbare ruimte uit. Niet alleen in de binnenstad, maar zeker ook in woonwijken, bij winkelcentra en groene uitloopgebieden. Dit ook om fietsendiefstal te voorkomen. We werken mee aan initiatieven van bewoners. Is er behoefte aan meer fietsparkeerplekken, dan offeren we daar autoparkeerplekken voor op.

5. Goede verbindingen

Nijmegen blijft zich inzetten voor snelle, comfortabele en veilige fiets- en OV-verbindingen naar Dukenburg en Lindenholt, naar omliggende steden en dorpen, naar Duitsland, maar bijvoorbeeld ook naar Wageningen. De veiligste fietspaden zijn vrijliggende fietspaden en zijn standaard bij belangrijke doorgaande wegen.

6. Trots op het station

Het centraal station in Nijmegen, als belangrijke stadspoort van Nijmegen, wordt een plek om trots op te zijn: een volwaardig en veilig knooppunt voor mobiliteit, ontmoeting, wonen, werk en ook ontspanning, met meer ruimte voor groen. GroenLinks wil dat er onderzoek wordt gedaan naar varianten waarbij voetgangers niet meer de busbaan over hoeven steken en de indeling van de omgeving en het gebouw toegankelijker, logischer en veiliger wordt voor fietsers en voetgangers. Dit alles in constructief overleg met gemeenteraad, betrokken organisaties en belanghebbenden.

7. Meer treinen

Nijmegen blijft met de trein duurzaam bereikbaar. We verlenen medewerking aan plannen om spoorwegverbindingen te verbeteren en uit te breiden. We ondersteunen initiatieven voor een snelle en energieneutrale trein/OV-verbinding tussen Nijmegen en Kleve.

8. P&R

We realiseren overall rond de stad mobiliteitshubs met PenR-faciliteiten voor zowel personen als goederenvervoer. Waarbij het goederenvervoer binnen de stad emissieloos wordt.

9. Schone feestjes

We zorgen ervoor dat bezoekers bij grote concerten, evenementen en festivals zoveel mogelijk met het OV kunnen komen, zoals bij de Zevenheuvelenloop en de Marikenloop al jaren gebeurt.

10. 30 km/u

Veiligheid op straat is nodig voor kinderen én volwassenen. Daarvoor verlagen we de maximumsnelheid binnen de bebouwde kom naar 30 km/u, met uitzondering van ontsluitingswegen en stroomwegen. Waar wenselijk en mogelijk maken we wegen eenrichtingsverkeer voor auto's.

11. Fietsen naar noord

We heroverwegen de aanleg van de Dorpensingel als er geen overeenstemming komt over ligging, snelheid, passeerbaarheid Rijn-Waal pad en verkeerswerende maatregelen op de Vossenpelsestraat. Met alle nieuwe bewoners in het noorden van onze stad, komt er veel fietsverkeer bij. Ook de fietsroute via de Griftdijk-Elst wordt verbeterd om comfortabel en veilig naar Arnhem te kunnen fietsen.

12. Genieten van de Ooij

We gaan opnieuw het gesprek aan met de gemeente Berg en Dal om de Ooijsebandijk zeven dagen per week prettig fiets- en beloopbaar te maken.

13. Deelmobiliteit

We zetten in op toegankelijke en goedkope deelmobiliteit (fietsen, bakfietsen en elektrische auto's). Binnen 300 meter van je woning moet altijd een elektrische deelauto beschikbaar zijn.

14. Elektrisch rijden

We zetten de omslag naar elektrisch vervoer in de hoogste versnelling. We voeren hierover gesprekken met oa. de taxibranche, de autorijschoolbranche en betrekken dit bij afspraken over subsidies en opdrachten. De gemeente verdubbelt de hoeveelheid laadpalen en zorgt dat er voor iedereen er een beschikbaar is in de openbare ruimte binnen 100 meter van huis, zodat Nijmegen tot de top behoort qua laadinfrastructuur.

15. Betaald parkeren

We voeren overall goedkoop betaald parkeren in en maken iedere tweede of derde vergunning per adres substantieel duurder.

16. Lage parkeernorm

Bij het bouwen van nieuwe woningen hanteren we een lagere parkeernorm: we maken minder plekken voor het parkeren van auto's bij deze nieuwe woningen.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- We hebben een ambitieuze mobiliteitsvisie vastgesteld die nu uitgevoerd wordt: er komt een zero-emissie-zone in de binnenstad en verkeer dat niet in de stad hoeft te zijn wordt via A15-A50 of via de S100 om de stad geleid. Wegen richting (binnenstad) binnen de S100 ring worden daarop ingericht en P&R locaties worden opengesteld hiervoor (stations Goffert en Dukenburg en Nijma terrein).
- Ook de Graafseweg en de St. Annastraat zijn fietsvriendelijker en groener ingericht, met minder overlast en gevaarlijke situaties voor m.n. omwonenden.
- Een hele serie nieuwe snelfietspaden is aangelegd, zoals het Rijn-Waalpad en de snelfietsroutes naar de campus en naar Cuijk.
- Het gebruik van de fiets is door ons groene beleid in 2019 spectaculair toegenomen; op de fietstelpunten in de stad is in 2019 een groei te zien van gemiddeld circa 20% ten opzichte van 2018.
- Bij nieuwbouw, bijvoorbeeld rond het station, zijn de parkeernormen verlaagd en betaald parkeren ingevoerd. Zo zijn geen dure parkeervoorzieningen nodig en worden de huizen en appartementen betaalbaar. We stimuleren daar elektrisch deelvervoer en fietsgebruik.
- Parkeren voor de eerste auto is goedkoper geworden. De 2e en de 3e auto worden daarentegen duurder.
- We hebben een sloopregeling voor vervuilende brommers ingevoerd.
- Het is gelukt 116 miljoen bij elkaar te verzamelen voor vernieuwing van het Station. De voorbereidingen van het project en de participatie en communicatie worden nu opgestart.
- Met Europese subsidie hebben we in 2020 in Nijmegen tien e-hubs met elektrisch deelvervoer gerealiseerd.

1.4 GEZOND EN SPORTIEF

Een groene, gezonde omgeving is belangrijk voor iedereen. We willen nog schonere lucht en nóg meer mogelijkheden voor iedereen om buiten te zijn en daarvan te genieten. We verleiden Nijmegenaren om in beweging te blijven met speelvoorzieningen, groene routes in en om de stad, routes speciaal voor mountainbikers, ommetjes door wijken en parken en veel zwembad. We zorgen dat iedereen hiervan gebruik kan maken.

Nijmegen heeft een groot aanbod van sporten die bij een vereniging of club beoefend kunnen worden. Dit houden we graag zo: we steunen sportverenigingen, zodat zoveel mogelijk mensen samen kunnen sporten. We vinden het belangrijk dat echt iedereen mee kan doen en maken sporten ook mogelijk voor wie weinig geld of een beperking heeft.

We gaan gestaag door met het verduurzamen van sportaccommodaties.

IN HET KORT

Onze groene en schone stad nodigt uit tot bewegen.

Sport is voor iedereen belangrijk. Dus maken wij het bereikbaar en betaalbaar...

... en ondersteunen we Nijmeegse sportverenigingen.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Betaalbaar

We zorgen dat iedereen die dat wil, kan sporten bij een vereniging. Met de meedoenregeling, Stichting Leergeld en de sportverenigingen zelf, blijven we ons hiervoor inzetten.

2. Toegankelijk

Ook als je een beperking hebt, moet je kunnen sporten. We maken alle Nijmeegse sportaccommodaties toegankelijk voor iedereen. En blijven 'Uniek Sporten', voor mensen met een handicap, steunen.

3. Samen

Samen sporten betekent ook samen met bewoners met een andere culturele achtergrond of LHBTIQ+ ers. Geweld, racisme en pesterij gaan we actief tegen, ook in de sport.

4. Kinderen stimuleren

Om meer jongeren te laten sporten kunnen alle leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs kennismaken met verschillende sporten en verenigingen. De deelname van jongeren met een migratieachtergrond - vooral meisjes - aan sportverenigingen wordt extra gestimuleerd.

5. Scholen en sport

Sportverenigingen werken al samen met het onderwijs, naschoolse opvang, fitnesscentra, zorginstellingen en elkaar. Dit juichen we toe en willen we verder versterken. Streven is dat scholen sport als naschoolse activiteit aanbieden.

6. Buurtsportcoaches

We blijven buurtsportcoaches inzetten. Zij stimuleren dat kinderen en jongeren in hun vrije tijd meer bewegen.

7. Fietsen en zwemmen

We zorgen dat iedere Nijmegenaar, ongeacht leeftijd of achtergrond, kan leren zwemmen en fietsen. De gemeente ondersteunt financieel en wijst de weg naar vrijwilligers.

8. Ondersteunen sportverenigingen

We helpen sportverenigingen inhoudelijk, financieel en met goede communicatie en we ondersteunen zelf- of medebeheer van sportaccommodaties. We ondersteunen sportverenigingen om vrijwilligers te vinden en houden en besteden extra aandacht aan segregatie en gentrificatie. We geven geen financiële steun aan commerciële sportverenigingen zoals fitnessclubs of NEC.

9. Goede zwembaden

We zorgen dat er voldoende zwembaden in Nijmegen zijn. Alle zwembaden moeten duurzaam zijn, toegankelijk voor iedereen en goed bereikbaar voor zwemmers en kinderen uit wijken waar bewoners minder bewegen.

10. Zonnig sporten

De daken van de sportaccommodaties leggen we vol met zonnepanelen.

11. Overal bewegen

We investeren in een aantrekkelijke en groene openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen en ontmoeten. Hoe? Met (natuur)speeltuinen, voetbalveldjes en beweegtoestellen, skatebanen en plekken om te zwemmen en met tappunten voor drinkwater. Zoveel mogelijk toegankelijk voor iedereen, rookvrij en met duidelijkheid over bijvoorbeeld waar mountainbikers welkom zijn en waar niet. Ook komen er veel nieuwe bankjes bij, in woonwijken en in parken en bij de speelplekken van de gemeente. We maken zichtbaar waar de bankjes staan door ze toe te voegen op bestaande kaarten zoals die bij wandel- en fietsknooppunten.

12. Bijzondere routes

We gaan door met het maken van aantrekkelijke groene beweegroutes en ommetjes (o.a. om de stad te verbinden met het ommeland), ook voor minder validen en mensen die hier minder makkelijk gebruik van kunnen maken en met aandacht voor biodiversiteit. De groene beweegroutes door de spoorkuil van Waal tot aan Heumensoord en langs de Waal/Spiegelwaal worden uitgebouwd tot iconische routes met grote uitstraling.

13. Kwetsbare verkeersgebruikers

Om kwetsbare verkeersdeelnemers uit te nodigen om actief mobiel te zijn, worden er routes gecreëerd langs functionele locaties zoals scholen, winkels en OV opstappunten, van de ene wijk naar de andere en ook naar onze mooie groene (buiten)gebieden.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Op talloze plekken in de stad, langs trapveldjes, fietsroutes en parkjes, zijn nieuwe openbare watertappunten geplaatst. Dat scheelt niet alleen veel zwerfafval, het houdt mensen ook gezond en vrij!
- De openbare ruimte wordt zoveel mogelijk ingericht om prettig in te recreëren en sporten voor iedereen. Daarbij kun je denken aan groene loop- en wandelroutes, schaaktafels en beweegroutes.
- Er komt een nieuw watersportcentrum aan de Spiegelwaal voor roeiers, zeilers, kanovaarders en de Nijmeegse reddingsbrigade.
- Sportverenigingen krijgen meer mogelijkheden om hun sportaccommodatie zelf te beheren.
- Bestaande zwembaden worden verduurzaamd.

1.5 GROEN EN DIERVRIENDELIJK

Nijmegen is groen, duurzaam en heeft veel aandacht voor het leefklimaat van haar bewoners. Behalve functioneel voor mensen om te bewegen, te ontspannen en om hittestress op te vangen, moet groen ook gewoon groen kunnen zijn.

Om de stad krijgen de natuur en biodiversiteit alle ruimte, maar ook in de stad gaan we delen van parken, openbaar groen en groene routes aan elkaar knopen, om hiermee een Nijmeegs ecologisch netwerk te vormen. We investeren flink in natuurlijk groen en een grotere biodiversiteit in en buiten de stad. Groen en natuur als waarde op zichzelf krijgen een plek in bestemmingsplannen voor nieuwbouw en renovatie.

Bij de bewoners van onze stad horen ook wilde dieren en huisdieren. Ook zij verdienen een goede leefomgeving en we treden hard op tegen dieren mishandeling. Ook op andere manieren kunnen we bijdragen aan dierenwelzijn; door goede informatie over duurzaam en gezond voedsel, door zelf het goede voorbeeld te blijven geven en door regionale inkoop en verkoop van voedsel te stimuleren.

We stimuleren duurzame stadslandbouw. Ook stadslandbouw, moestuinen en schooltuinen dragen bij aan duurzaam en gezond voedsel en maken bewoners bewuster van een gezond en duurzaam voedingspatroon.

IN HET KORT

De natuur is in de stad, niet alleen eromheen. We vechten voor elke oude en nieuwe boom, ze houden Nijmegen koel en vangen het water goed op.

Kleine en grote dieren hebben het hier goed.

Jje eten kan van heel dichtbij komen: stadslandbouw wordt heel gewoon.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. We willen meer!

We zorgen ervoor dat iedere aanpassing in de openbare ruimte netto méér groen, bomen, biodiversiteit en klimaatbestendigheid oplevert. Kapvergunningen worden strenger: het behoud van bomen worden gelijkwaardiger aan andere maatschappelijke waarden. Altijd moet gecompenseerd worden op basis van de (natuur)waarde van de te kappen boom. Kapvergunningen worden weer vooraf duidelijker gepubliceerd. Eén keer per jaar worden bewoners gevraagd bomen aan te dragen voor het bestand bijzondere of monumentale bomen in de stad. Daarnaast organiseren we een wedstrijd 'Mooiste bomenstraat van Nijmegen'.

2. Eindeloos groen netwerk

Om planten en dieren in de natuur ruimte te geven en biodiversiteit te versterken, sluiten we groene gebieden overal waar dit kan op elkaar aan, ook binnenstedelijk. Waardevolle landschapselementen beschermen we en niet functionele ruimten zetten we zo mogelijk om naar groen. Tijdelijke natuur biedt kansen voor verwildering en stimuleert biodiversiteit in de stad.

3. Weg met stenen

We gaan de stad vergroenen en koelen. Hiervoor planten we zo veel mogelijk bomen en zorgen we voor ruime, groenbeplante boomspiegels, geveltuinen, gevelgroen en dakgroen. Deze leveren ook een bijdrage aan biodiversiteit, zoals van vlinders en bijen. We zetten hiervoor ook autoparkeerplekken in. Met name versteende gebieden zoals het centrum met als eerste de Burchtstraat, krijgen een groene metamorfose.

4. Groen verhuren

In de prestatieafspraken met woningcorporaties maken we ook afspraken over groene daken en tuinen en de aanplant van bomen en meer biodiversiteit. De gemeente betaalt hieraan mee.

5. Hittestress voorkomen

Op kritische plekken - waar hittestress en wateroverlast is - worden extra maatregelen genomen met behulp van groen, bomen, water, zonwering, lichte kleuren enz. Bij nieuwbouw wordt hittestress net als andere gevolgen van klimaatverandering meegenomen als factor bij de beoordeling en parkeerplekken worden klimaatbestendig (met 'waterpasserende verharding')

6. Groen eiland

Nijmegen krijgt een eiland dat symbool staat voor de groene stad die het is. Veur-Lent wordt een toonbeeld van duurzame, groene allure: natuur, rust, ruimte en schoonheid. Het wordt een eiland voor de hele stad, dat betekent dat alle Nijmegenaren en “gebruikers” (recreanten, watersporters, wandelaars, natuur etc) gezamenlijk tot een plan voor het eiland komen. Als er al gebouwd wordt, wordt aangesloten bij de bestaande bebouwing, doen we dit met voldoende betaalbare woningen en moet de ambitie op duurzaamheid, natuurinclusief, circulair en groen van het hoogste niveau zijn.

7. Groene initiatieven

GroenLinks wil dat de gemeente actief initiatieven samenbrengt die de stad verduurzamen en vergroenen. We willen dat er steeds wordt gekeken waar ruimte is voor groen om de leefbaarheid te verbeteren. Elke Nijmegenaar verdient natuurspeeltuinen, stadslandbouw, volkstuinten, stadsboerderijen en plukbossen.

8. Zelf doen

De gemeente blijft bewoners actief stimuleren om zo weinig mogelijk steen in de tuin te gebruiken en bestaande stenen weg te halen (Operatie Steenbreek): dit voorkomt hittestress, en zowel verdroging als wateroverlast. Het afkoppelen van regenwater en aanleggen van groene daken blijven we subsidiëren. Ook voor huurwoningen willen we deze subsidie mogelijk maken.

9. Samen doen

We betrekken bewoners bij onze groene plannen en ondersteunen degenen die in hun buurt groen willen creëren en beheren. Hier richten we een centraal informatiepunt voor in. Ook over het grotere groen en de samenhang ervan in de stad kunnen bewoners meedenken; bijvoorbeeld over de Goffert, over nieuwe groene gebieden, de verbinding hiertussen en het groen in nieuw te ontwikkelen woonwijken. In navolging van Patersbosje, akkertjes van Doornik enz. krijgen bewoners(collectieven) op aangewezen plekken de vrije hand om groen te creëren en samen te onderhouden. De Goffert blijft ons stadspark waar natuur en recreatie hand in hand gaan. Daarom geen woningbouw in de Goffert.

10. Ecologisch verantwoord

We gebruiken alleen plantensoorten die passen bij het klimaat en de omgeving van Nijmegen en die een versterking zijn voor de bestaande flora en fauna. Hierbij wordt alleen gifvrij plantenmateriaal gebruikt en gifvrij gewerkt. Het beheer van gemeentegrond, waaronder graslanden, parken en (sloot)randen gebeurt overal ecologisch. We gaan anders en minder maaien. Onder andere door gazon (nu 1/3e van al het grasland) anders in te vullen of slimmer te beheren. We houden ons daarbij aan Kleurkeur richtlijnen van de Vlinderstichting.

11. Duurzame horeca

We willen gebruik van regionale producten in de horeca stimuleren met informatie via de branche en binnenstadvereniging en het ondersteunen van initiatieven. We willen restaurants met meer lokaal en duurzaam meer ruimte geven in onze stad. Bijvoorbeeld onderzoeken we de mogelijkheid om horecavergunningen sneller en goedkoper te geven aan vega(n) restaurants.

12. Spelen in het groen

Kinderen moeten zoveel mogelijk kunnen genieten van groen en natuur. Buurten die natuurspeeltuinen willen opzetten of onderhouden worden daarbij gesteund door de gemeente. Basisscholen hebben groene schoolpleinen of zelfs een moestuin, zodat kinderen leren waar hun eten vandaan komt.

13. Stadslandbouw

Het Rijk van Nijmegen groeit uit tot dé natuurinclusieve stadslandbouwregio van Nederland. Productie en consumptie van regionaal, natuurinclusief en biologisch voedsel wordt aangemoedigd en gestimuleerd, zodat zoveel mogelijk Nijmegenaren hiervan kunnen genieten.

14. Plukken

Samen met natuurorganisaties wordt onderzocht waar vruchten, noten en andere eetbare gewassen kunnen worden geplant voor de consumptie, en waar de natuur moet worden beschermd.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Er zijn twee Tiny Forests aangelegd en er zijn er twee in aantocht.
- De subsidie groene schoolpleinen is bij alle scholen onder de aandacht gebracht.
- De subsidie voor groene daken is nu beschikbaar voor de gehele stad, in plaats van alleen het centrum.
- De bezuiniging op de Bastei is teruggedraaid.
- We hebben een ‘Bomenplan’! Dit gaat zorgen voor aanplant van meer bomen, minder onnodige kap van bomen en compensatie gebaseerd op de waarde van de te kappen boom.
- Stadslandbouw is op de kaart gezet, met als speerpunt de Kop van Malden.
- De gemeente vervult haar voorbeeldfunctie met verve door in de kantines en bij evenementen zoveel mogelijk regionale, natuurinclusieve en/of biologische producten te gebruiken.

1.6 DUURZAME ECONOMIE

GroenLinks staat voor een economie die schone, groene en duurzame bedrijven aantrekt en vasthoudt. Dit past bij de circulaire, eerlijke en groene stad die we voorstaan. Nijmegen kent een goed opgeleide bevolking en is door de hoogwaardige voorzieningen, groene omgeving en infrastructuur aantrekkelijk als vestigingsplaats voor bedrijven en werknemers. We investeren in de binnenstad, in duurzame bedrijvigheid, maar ook in groene werkgelegenheid en scholing, want de Nijmeegse economie is groen én **sociaal**.

Het midden- en kleinbedrijf levert een grote bijdrage aan de lokale werkgelegenheid, ook werken veel mensen in onze stad als zelfstandige. De gemeente kan hen helpen met informatie over ondernemerschap en verduurzaming. Leegstaande panden kunnen dienen als werkplaats en flexplek voor deze ondernemers, zzp'ers en forenzen. De talrijke creatieve en innovatieve initiatieven in onze stad krijgen de ruimte, ook om hun innovatieve producten en diensten in de etalage te zetten. Voor bedrijven met duurzame producten of dienstverlening maken we het extra aantrekkelijk om zich in Nijmegen te vestigen.

Nijmegen heeft ook toeristen veel te bieden: een bruisende stad en een prachtige groene omgeving. En we worden internationaal steeds bekender met onze geweldige infrastructuur voor de fiets.

IN HET KORT

De Nijmeegse economie wordt circulair en duurzaam.

Kleine, duurzame, coöperatieve en vernieuwende ondernemers krijgen ruimte en steun.

Onze bruisende en groene stad is superaantrekkelijk voor bezoekers.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Circulair en duurzaam

De economische focus blijft gericht op circulaire economie en slimme duurzaamheid. Bedrijven die hieraan bijdragen, worden actief benaderd om zich te vestigen in onze stad. We kijken daarbij goed naar wat de regio nodig heeft.

2. Coöperaties steunen

Waardevolle duurzame projecten die worden opgezet door ondernemers of inwoners krijgen ondersteuning. Ook bewoners die samen een coöperatie oprichten krijgen ondersteuning.

3. Lokaal inkopen

De gemeente koopt lokaal in, wat werk oplevert voor bouwvakkers, installateurs en monteurs. De gemeente gebruikt haar inkoopkracht om innovaties in duurzaamheid en circulariteit te stimuleren en te ondersteunen op weg naar de nieuwe circulaire economie. De gemeente stimuleert dat lokale instellingen en bedrijven hetzelfde doen. Is aanbesteding nodig, dan gebruiken we hiervoor een maatschappelijk tendersysteem.

4. Groene banen

We stimuleren mensen een opleiding te volgen in de groeisectoren bouw, constructie en energie. We hebben menskracht nodig om mee te bouwen aan de energietransitie en verduurzaming van woningen, gebouwen en de opwekking van duurzame energie. Volwassenen helpen we om te scholen naar groene banen, zoals installateurs van warmtepompen en zonnepanelen, elektrotechnici of fjnslopers (slopen voor hergebruik), door samen met bedrijven van werkend leren een norm te maken in Nijmegen.

5. Gemeente jaagt aan

Gemeente is aanjager van duurzame startups en sociale of coöperatieve ondernemingen die werken aan innovatieve, creatieve oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken. Daar waar deze bedrijven behoefte hebben aan startkapitaal (en banken dit te klein bier of te risicovol vinden) helpt de gemeente, samen met het bestaande Nijmeegse bedrijfsleven, bijvoorbeeld met het opzetten van een investeringsfonds. Interessante Nijmeegse innovaties zetten we in de etalage door hun kennis en kunde in heel Nederland te promoten.

6. Werken waar je woont

We beperken het aantal reiskilometers door forenzen te helpen vaker in de woonregio te werken. In onze toekomstvisie komen daarvoor aantrekkelijke flexwerklocaties in Nijmegen. Op deze locaties kunnen forenzen in een prettige werkomgeving, tussen 'collega's van andere organisaties', een belangrijk deel van hun werkweek prettig werken. Zo besparen ze veel tijd, spitsdrukke en brandstof.

7. Natuurtoeristen

Nijmegen komt beter op de kaart te staan voor toeristen en dagjesmensen, o.a. door zich aan te sluiten bij het landelijke wandelnetwerk. Naast cultuur en historie profileren we de stad sterker op natuur en fietsrecreatie. Voor inwoners en toeristen is informatie over het prachtige groen in en rond de stad goed vindbaar.

8. Vuil = exit

Voor de ontwikkeling van de haven bij het Maas Waalkanaal geven we alleen nog vergunningen af voor duurzame, circulaire partners met watergebonden bedrijvigheid en weinig uitstoot. Voor bedrijven die te veel uitstoten komt er een exitstrategie. Voor de middellange termijn (2030) onderzoeken we wat de functie wordt van het Oost Kanaalhavengebied.

9. Warme data

Indien het wenselijk is dat een datacentrum zich vestigt in Nijmegen, dan alleen als het datacentrum zeer zuinig is in het verbruik van elektriciteit en water. Ook verwachten wij dat het enkel gebruik maakt duurzame energiebronnen. De restwarmte gebruiken we voor warmtenetten.

10. Geen dozen

We gaan de 'verdozing' van het landschap tegen.

11. Nieuw = eerlijk

We staan open voor nieuwe vormen van ondernemerschap, maar niet als dat ten koste gaat van het klimaat, eerlijke marktwerking of rechten van werknemers. We waken voor een race naar de bodem waar de werknemer of de natuur uiteindelijk de prijs betaalt.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Coöperaties kunnen nu net als ondernemers terecht bij het ondernemerspunt van de gemeente voor ondersteuning.
- Horecaondernemers met een terras kregen een subsidie voor de aanschaf van verwarmde terraskussens die de veel minder duurzame stralende terrasverwarmers vervangen.
- Tijdens de corona-crisis is er bemiddeld tussen horeca-ondernemers, vastgoedeigenaren en hypotheekverstrekkers, om de verliezen door de lock-down eerlijker te verdelen over de hele keten.
- Samen met andere gemeenten in de regio stelden we het manifest "Toekomstbestendige economische visie op distributiecentra" op. Hiermee strijden we voor minder verdozing van het landschap en duurzame logistiek.
- We zorgden ervoor dat er voor duurzame marktverkopers ruimte bleef bestaan rond evenementen als er vooraf goede afspraken met de gemeente worden gemaakt waarmee overlast wordt geminimaliseerd.
- Bij het verdelen van de standplaatsen in de stad en op de markt krijgen verkopers met een mooie kraam, met een onderscheidend aanbod en die aan afvalpreventie- en scheiding doen voorrang.
- Er komt een wisselkraam op de markt, waar ondernemers, kunstenaars en verenigingen elkaar afwisselen om elke weeks iets nieuws te laten zien aan de stad.
- Verkopers van streekproducten maken een grotere kans op een plek op de markt.

HOOFDSTUK 2

NIJMEGEN DE SOCIAALSTE

In het Nijmegen van GroenLinks...

... woon, werk en leef je in een prettige, gezonde, groene omgeving, samen met anderen. Dat begint met voldoende geschikte en betaalbare woningen voor iedereen. Dakloosheid is een probleem van het systeem, dus van ons allemaal. Vóór alles heb je een dak boven je hoofd nodig, dus daar zorgen we voor. En werken gaat niet alleen om geld verdienen, het gaat over doen wat je belangrijk vindt, over groeien en ontwikkelen. Daar heeft iedereen recht op. Wie daarin door afkomst of achtergrond geen eerlijke kans krijgt, helpen we op weg. Vooral voor jongeren spannen we ons extra in. Verder zijn we er als GroenLinks van overtuigd dat armoede op te lossen is. Wie zorg en ondersteuning nodig heeft om mee te kunnen doen, om prettig te leven, krijgt precies de hulp die nodig is.

... doen we het zo

Landelijk rechts beleid compenseren we met lokale linkse steun! Om die allersociaalste stad te zijn moet de gemeente zich nog actiever bemoeien met de woningmarkt. En we moeten opnieuw kijken naar wat de gemeente méér kan doen om iedereen gelijke kansen te geven en mensen aan werk of aan fijne en zinvolle tijdbesteding te helpen. Daarbij draait het niet om de regels, maar om het leven en de behoeften van die ene unieke mens.

“Als gemeente moeten we erkennen en herkennen dat iemand niet alleen maar arm is, of alleen maar werkloos. We moeten kijken naar iemands hele leven en durven kiezen voor slimme en onconventionele oplossingen.”

Quirijn Lokker
lijsttrekker

2.1 IEDEREEN – JA IEDEREEN! - MOET FIJN KUNNEN WONEN

Een goed dak boven je hoofd is een grondrecht. Maar goed én betaalbaar wonen is voor steeds minder mensen vanzelfsprekend: Nijmegen staat in de top 3 van steden met de hoogste woningnood. Studenten, ouderen, starters op de woningmarkt, maar ook veertigers met een middeninkomen kunnen nauwelijks iets vinden. Juist voor deze groepen moeten we dus blijven bouwen. En zolang het landelijke woonbeleid het vooral rijke mensen gemakkelijk maakt, investeren we in Nijmegen extra hard in goed wonen voor degenen die weinig geld hebben.

We willen bouwen binnen de grenzen van de stad en niet in de natuur eromheen: inbreiden dus. Dat kan en daar zijn we ook al druk mee bezig: in de Waalsprong, het Waalfront, het stationsgebied, Kanaalzone/Winkelsteeg en Heyendaal. We zorgen daarbij voor afwisseling: wonen, werken en winkelen door elkaar. Hoogbouw? Alleen waar het ook past in de buurt.

Wonen komt bij GroenLinks trouwens in veel vormen: woongroepen, samen bouwen, huizen opsplitsen: alles wat duurzaam is en zorgt voor meer betaalbare woonruimte, stimuleren we. Wat we ook stimuleren: dat je op de plek waar je woont mensen tegenkomt die anders zijn dan jij. Dus meer sociale woningbouw in 'dure' wijken zoals Hazenkamp en de Kwakkenberg. En meer dure huizen in wijken zoals Heseveld en Hatert.

IN HET KORT

We bouwen naar behoefte: dus voor degenen met echte woningnood.

We zijn creatief met woonvormen.

We bouwen circulair en natuurvriendelijk.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Mouwen omhoog

We stropen de mouwen op en bouwen zoveel mogelijk woningen want we komen er nu al zo'n 5.000 te kort: 15% wordt middeldure huur, 20% goedkope koop en 30% van wat we nieuw bouwen wordt sociale huurwoningen. Van deze nieuwe sociale huurwoningen moet 5% een zorgfunctie hebben. In totaal bouwen we 10.000 nieuwe woningen vóór 2030.

2. Ombouwen

We bouwen kantoren, winkels, bedrijfsruimtes en garageboxen versneld om naar woonruimte.

3. Verbouwen

Er kan veel met bestaande woningen: we gaan woonlagen toevoegen, hoekwoningen aanbouwen, bijgebouwen geschikt maken voor bewoning en woningen splitsen.

3. Doorstromen

We bouwen meer seniorenwoningen om doorstroming te bevorderen.

4. Verenigen

Nijmegen wordt weer koploper in het aantal woonverenigingen. De gemeente helpt actief bij nieuwe organisatie- en financieringsvormen, zoals kleine coöperaties op straat- of buurniveau, samen kopen, huur-met-koopgarantie en gemeenschappelijk wonen.

5. Matchen

We zorgen bij het toewijzen van een sociale huurwoning voor een betere 'match': gezinshuizen voor huishoudens met meerdere personen en kleinere huizen voor alleenstaanden. Ook gaan we als proef starters op de sociale huurmarkt aan elkaar koppelen: mensen met dezelfde woonwensen mogen samen in een huis gaan wonen.

6. Loten

Om meer mensen een eerlijke kans te geven op een sociale huurwoning passen we de regels van ENTREE aan: in plaats van 10% wijzen we 25% via loting toe.

7. Starten

Wij ondersteunen starters op de woningmarkt daar waar dit kan en zetten in op de bouw van zoveel mogelijk betaalbare woningen. Daarnaast introduceren we in Nijmegen de Koopgarantregeling* voor starters.

*Een woning kopen met Koopgarant betekent dat je een lagere prijs betaalt dan de marktwaarde. Als je later wilt verkopen, koopt de gemeente je woning gegarandeerd terug. Het prijsvoordeel dat je kreeg bij de koop wordt dan verrekend.

8. Kopen = wonen

Wonen is geen verdienmodel. Wie een huis koopt, moet er vanaf nu zelf in gaan wonen. Dat stellen we verplicht.

9. Hard tegen melkers

We treden hard op tegen huisjesmelkers, er komt daarom een algemeen meldpunt voor ongewenst gedrag van verhuurders in Nijmegen. Daarbij gaan we met een drietrapsstelsel werken: eerst een waarschuwing, vervolgens een dwangsom en in het ergste geval intrekken van de verhuurvergunning.

10. Minder verkameren

GroenLinks wil een hogere prijsgrens voor verhuur. Dat betekent dat huizen met een waarde onder deze grens nooit mogen worden verkamerd. We gaan onderzoeken welke juridische mogelijkheden hiervoor zijn. Huizen die nu al verkamerd zijn die onder deze grens vallen, moeten in elk geval voldoen aan alle andere voorwaarden van een verhuurvergunning.

11. Huurplafonds

We maken afdwingbare afspraken met projectontwikkelaars over een huurplafond en maximale huurstijging voor nieuwe huurwoningen in de vrije sector. Zonder deze afspraken weigeren we via een bestemmingsplanwijziging toestemming te geven voor de bouw.

12. Netjes verhuren

We verplichten eigenaren van studentenpanden te zorgen voor fietsenstalling en afvalinzameling. Waar dit niet kan, moeten ze bijdragen aan extra fietsenstalling of (ondergrondse) afvalcontainers in de buurt. Ook wordt het verduurzamen van studentenkamers verplicht.

13. Ontmoeten

We pakken samen met studenten leefbaarheidsproblemen aan in de wijk, bijvoorbeeld door ontmoeting tussen wijkbewoners te stimuleren. We willen daarvoor buurtactiviteiten organiseren en ontmoetingsplekken creëren.

14. Welkom studenten!

We bouwen studentenkamers bij en er komt een centraal informatiepunt voor studentenhuysvesting.

15. Hoera huurteams!

We hebben huurteams opgericht die misstanden in de particuliere (kamer)huursector aanpakken. Die zijn succesvol, dus investeren we extra in deze organisatie.

16. Kraken mag

We handhaven ons 'niet-actieve' anti-kraakbeleid: we gedogen het kraken van panden.

17. Investeren in plaats van discrimineren

GroenLinks is tegen de stigmatiserende en discriminerende Rotterdam-wet en gaat keihard strijden om deze in Nijmegen buiten de deur te houden. Deze wet stelt onder andere inkomenseisen aan woningzoekenden wat discriminatie op de woningmarkt in de hand werkt. Als er in een wijk problemen zijn op het gebied van leefbaarheid of criminaliteit investeren we in die wijk om deze problemen op te lossen.

18. Welkom werkers!

We zorgen voor goede huisvesting voor arbeidsmigranten.

19. Eerlijk

We laten niet toe dat mensen met een migratieachtergrond en internationale studenten worden gediscrimineerd op de woningmarkt. Huiseigenaren die zich hieraan schuldig maken, pakken we keihard aan.

20. Inclusief

We voeren een woonbehoefte-onderzoek uit onder mensen met een beperking en passen ons beleid zo nodig hierop aan. Ook maken we afspraken met de corporaties: minimaal 60 procent van de sociale huurwoningen moet eenvoudig aan te passen zijn voor rollator- en rolstoelgebruikers.

We gaan voor volledig circulair, ook als we huizen bouwen. Dat lees je [hier](#).

In Nijmegen woon je met zoveel mogelijk groen om je heen. Hoe we dat doen lees je [hier](#).

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Onze GroenLinks-wethouders hebben via de 'Woondeal' met het Rijk 14 miljoen naar Nijmegen gehaald voor de bouw van 10.000 nieuwe woningen in het stationsgebied en de Winkelsteeg.
- We hebben flink gebouwd in Waalfront, Waalsprong en de Kanaalzone.
- De huurteams pakken misstanden effectief aan! Daarom hebben we de afgelopen jaren extra geïnvesteerd in de huurteams.
- We hebben een 'uitstroomconvenant' afgesloten waardoor mensen uit zorginstellingen in 'gewone' huizen kunnen gaan wonen.
- De actie Steenbreek is tot nu toe een groot succes met de verwijdering in de afgelopen paar jaren van al ruim 400.000 tegels.

2.2 MEER PARTICIPATIE EN MEER WERK

Werk is meer dan alleen de zekerheid hebben van een inkomen. Werken is ook onderdeel van wie we zijn, met wie we omgaan en waar we voor staan. De coronacrisis heeft dit fundament op losse schroeven gezet: velen konden plotseling niet meer werken of moesten noodgedwongen ander werk doen. Dit heeft weer eens extra duidelijk gemaakt welke plek werken heeft ingenomen in onze manier van leven. Waardevol werk - een baan of vrijwilligerswerk - is onderdeel van een zinvol bestaan.

Wij willen dat Nijmegen de stad is waar je zulk werk hebt: of je nou aan het begin van je carrière staat, al langer werkzaam bent of op zoek bent naar een baan. Extra aandacht gaat uit naar jongeren, mensen die moeite hebben om een plek te verwerven op de arbeidsmarkt en het versterken van de positie van arbeidsmigranten. Iedereen heeft recht op een fijne werkplek.

IN HET KORT

We blijven vechten voor kansgelijkheid op de arbeidsmarkt

Ondersteuning van jongeren en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt blijven leidend in ons beleid

Uitbuiting van werknemers is onacceptabel

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Passend werk

Wie wil werken, moet ook kunnen werken. We doen er alles aan om voor iedereen, ongeacht een handicap, passend werk te vinden.

2. Basisbanen à la GroenLinks

Ook mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kunnen werk doen waar ze een fatsoenlijk loon mee verdienen en waar ze gelukkig mee kunnen zijn. We starten een pilot met 'Basisbanen à la GroenLinks' zoals dat ook in Groningen loopt. Die banen zijn niet verplicht en zijn géén dagbesteding of werkverschaffing, maar banen op maat. Ze passen bij het talent en de ambitie van de werkzoekende en dragen waar mogelijk bij aan het maatschappelijk leven in de stad.

3. Duwtje voor jongeren

Jongeren zijn hard getroffen door de coronacrisis. Het zoeken van een baan heeft voor de meesten flink vertraging opgelopen, net als het vinden van een stageplek. We blijven zoeken naar mogelijkheden om jongeren een duwtje in de rug te geven op de arbeidsmarkt.

4. Hard tegen racisme

Institutioneel racisme op de arbeidsmarkt is onacceptabel. De gemeente treedt (pro-) actief op tegen racisme en discriminatie op het werk..

5. Stages vergoeden

Wie werkt, verdient een salaris! Dat geldt ook voor stagiaires die vaak een essentieel onderdeel vormen van het personeel binnen een organisatie. Bij gemeentelijke aanbestedingen mogen alleen bedrijven meedoen die fatsoenlijke stagevergoedingen betalen.

6. Sekswork

We decriminaliseren sekswork. Sekswork is werk. Ook buiten de tippelzone verbeteren we de werkomstandigheden voor en de veiligheid van sekswerkers. Het wordt mogelijk voor sekswerkers om vanuit huis te werken. En het wordt makkelijker om een vergunning te krijgen. Samen met sekswerkers gaat de gemeente aan de slag om beleid te maken dat sekswerkers het werken op een veilige manier mogelijk maakt.

7. Veilig werk

Sociale werkplaatsen bieden een veilige, beschutte werkplek voor mensen die geen kans maken op de reguliere arbeidsmarkt. Deze blijven daarom ook bestaan.

8. Welkom werk

We staan voor een goede positie van arbeidsmigranten. Daarom blijven we ons inzetten voor fatsoenlijk werkgeverschap zonder uitbuiting.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Er zijn afspraken gemaakt in het Regionaal Arbeidsmarktbeleid over het in dienst nemen van jongeren, ouderen, mensen met een migranten- of vluchtelingenachtergrond, personen zonder startkwalificatie en personen met een handicap
- We hebben een 'Jongerenpact'! Het Werkbedrijf en de gemeente gaan er met bedrijven en organisaties in de regio voor zorgen dat er werk gecreëerd wordt waar jongeren makkelijk instromen, werkritme opdoen en kunnen doorstromen.

2.3 ZONDER ARMOEDE EN VRIJ VAN SCHULDEN

Als GroenLinks zijn we fel tegen het harde, wantrouwende beleid dat vanuit de landelijke politiek is gevoerd. We zijn niet blind voor de pijn die dit beleid nog steeds veroorzaakt. In Nijmegen staat allereerst de behoefte van de mens centraal. Wie een uitkering krijgt, een laag inkomen heeft of in de schulden zit, krijgt alle mogelijke ondersteuning om goed en zonder geldstress te leven. Wie geldzorgen heeft, heeft vaak ook andere zorgen. Die ondersteuning moet dus zoveel mogelijk op maat zijn. Maar, zolang gemeentemedewerkers moeten werken met landelijke regels gericht op controle en het tegengaan van fraude, moet de gemeente eigenwijs zijn en ons sociale hart de basis laten zijn van ons beleid. We moeten er absoluut zijn voor degenen die worstelen om rond te komen. Want dat vinden we geen leven.

IN HET KORT

We gaan uit van vertrouwen en verzachten het harde landelijke beleid.

We doen er alles aan om armoede uit te bannen. Wie steun nodig heeft, krijgt dat gemakkelijk.

Vaak gaan de problemen over meer dan alleen geld. Dat vraagt altijd om maatwerk.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Helder over steun

Er komt een overzichtelijk systeem waarmee meteen duidelijk is op wat voor uitkeringen en armoedeverlichtende regelingen iemand recht heeft. We willen heldere en toegankelijke regelingen. We zorgen ervoor dat mensen krijgen waar ze recht op hebben. Dus...

2. Zonder drempels

... we draaien het aanvragen van toeslagen om. Inwoners waarvan we weten dat ze recht hebben op een regeling worden daarover benaderd door de gemeente. Degenen die de gemeente het hardst nodig hebben mogen geen drempels ervaren bij het vragen van hulp. Het wordt de gemeente dan ook aangerekend wanneer er te weinig gebruik gemaakt wordt van regelingen.

3. Ontbijt op school

Samen met de Voedselbank en de lokale middenstand gaan we een pilot draaien waarbij basisschoolleerlingen ontbijt op school krijgen. Ze leren dan tegelijkertijd over gezonde voeding. Onderzoek heeft uitgewezen dat kinderen die in armoede opgroeien vaak niet of slecht ontbijten.

4. Bijverdienen

De regels voor bijverdienen in de bijstand zijn veel te streng en contraproductief. We blijven zoeken naar mogelijkheden om mensen in de bijstand tot €500 bij te laten verdienen. Er komt een repressievrije bijstand: mensen in de bijstand moeten de mogelijkheid hebben om bij te kunnen verdienen en zichzelf te kunnen ontwikkelen. Ze krijgen vertrouwen én goede begeleiding. Bijvoorbeeld via sociale coöperaties die mensen die langdurig in de bijstand zitten met behoud van uitkering helpen een eigen bedrijfje te beginnen.

5. Basisinkomen

Als er pilots met het basisinkomen zijn vanuit de landelijke overheid, doet Nijmegen daaraan mee.

6. Stop menstratiearmoede

We gaan door met het bestrijden van menstratie-armoede: ook scholieren en studenten moeten gratis toegang krijgen tot menstratieproducten.

7. Meer saneren

We voorkomen uitzichtloze situaties en langslepende schuldhulptrajecten. We gaan veel meer saneren, zodat mensen eerder een nieuwe start kunnen maken. Hierbij is speciale aandacht voor jongeren, met een 'Tweedekansfonds'.

8. Gratis fiets

Mensen met een laag inkomen of een uitkering krijgen een gratis fiets. Hiervoor komt een aparte aanvraag of dit wordt ondergebracht in de meedoenregeling.

9. Houvast voor chronisch zieken

Mensen die chronisch ziek zijn in de bijstand - dus geen uitzicht hebben op werk - krijgen een vast aanspreekpunt bij de gemeente en maximale financiële bijstand.

10. Maatwerk

Werk is niet de enige manier om te participeren in de samenleving. Mantelzorger, vrijwilliger, oppasouder; het zijn allemaal manieren om bij te dragen aan de directe leefomgeving. In plaats van hardere sollicitatieplichten, willen we daarom meer maatwerk in de bijstand.

11. Generatiearmoede doorbreken

Voor je kansen op een goed leven doet het er nog steeds toe waar je wieg staat. Wie opgroeit in armoede worstelt vaak zijn hele leven om dezelfde school, hetzelfde werk te kunnen doen als iemand die niet in armoede opgroeide. Die ongelijkheid vinden wij onacceptabel en we willen er alles aan doen om dit mechanisme te doorbreken. Met samenhangende zorg en ondersteuning door het buurtteam, door voorlichting aan leerkrachten over schooladviezen en aan kinderen over hun toekomstmogelijkheden.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Een gratis busabonnement voor alle minima
- Behoud van de aanvullende ziektekosten- en meedoenregeling
- De beste regelingen van het land tegen armoede bij kinderen
- Uitgebreide regelingen voor mensen met een minimum inkomen
- Extra uitgiftepunten (nu dus door de hele stad) voor menstruatieproducten, o.a. de voedselbank. Beschikbaarheid in openbare gebouwen wordt aan gewerkt.
- Ruimere mogelijkheden om bij te verdienen in de bijstand
- Stevige lobby naar landelijke overheid voor verhoging van het minimumloon naar €14

2.4 MAATWERK IN HET ONDERWIJS

In Nijmegen gaan kinderen zoveel mogelijk in hun eigen buurt naar de basisschool. Elke school moet een goede school zijn, waar elk kind het beste uit zichzelf kan halen. School is de plek waar kansen gelijk zijn. De gemeente investeert in die gelijke kansen. Scholen bieden een gezonde en groene leer- en leefomgeving waar ieder kind zichzelf kan ontdekken, zichzelf kan ontwikkelen en zichzelf kan zijn. Ook volwassenen moeten de kans krijgen te blijven leren. Wie moeilijk kan lezen en schrijven, krijgt ondersteuning.

School is een van de belangrijkste en eerste plekken waar kinderen en jongeren anderen ontmoeten, leren kennen en van hen leren. Dit proces gaat niet vanzelf. Scholen en docenten worden actief ondersteund, om jongeren te ondersteunen elkaar te leren kennen en te begrijpen.

IN HET KORT

Waar de kansen het kleinst zijn, is de inzet van de gemeente het grootst.

In een groene en gezonde omgeving leer je het beste.

Iedereen moet een leven lang kunnen blijven leren.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Hulp naar behoefte

Basisscholen in buurten waar meer mensen met een laag inkomen wonen, krijgen meer ondersteuning. Hiervoor komt een samenhangend plan voor de hele stad.

2. Elk kind een kans

Voor kinderen met een onderwijsachterstand, of die om andere redenen extra aandacht of ondersteuning nodig hebben, komt die ondersteuning er ook. De gemeente dringt daar bij schoolbesturen op aan en faciliteert desnoods zelf.

3. School afmaken

Voortijdig schoolverlaten heeft maar zelden met school te maken. We bieden zorg en begeleiding, zodat elke jongere een diploma kan halen. Mentoren, zorgteam en wijkteam werken hiervoor soepel samen.

4. Zorg op school

We versterken de aansluiting tussen onderwijs en zorg. School blijft een belangrijke vindplaats voor sociaal-maatschappelijke problemen.

5. Meer begrip

De gemeente stimuleert het ontwikkelen van programma's tegen discriminatie en voor meer begrip van diversiteit in achtergrond, identiteit en seksualiteit.

6. Natuur

De gemeente stimuleert het ontwikkelen van programma's over natuur en milieu. We ondersteunen de Bastei, zodat alle Nijmeegse kinderen daar terecht blijven kunnen voor natuur-en-milieu-educatie.

7. Gezonde school

Er komt een plan 'Verduurzaming scholen' met daarin subsidies voor duurzaamheids- en ventilatiemaatregelen voor schoolklassen. Dat is goed voor de gezondheid van kinderen en docenten en tevens een impuls voor de lokale economie.

8. Geletterd.

De gemeente stimuleert grote werkgevers in de regio om op de werkvloer, met hulp en cofinanciering van de gemeente, een cursus voor laaggeletterden te organiseren. Een gemeentelijke campagne ondersteunt hierbij.

9. Eerlijk advies

We stimuleren deskundigheidsbevordering over de lage advisering van groep achters met een migratieachtergrond. Bijvoorbeeld met een jaarlijks seminar. We ondersteunen leerkrachten bij het doorgronden van de mechanismen die hierbij een rol spelen.

10. Samen tegen pesten

Pesten en buitensluiting op scholen gaan we bestrijden. Organisaties die hulp bieden hierin aan ouders, kinderen en scholen ondersteunen we.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Alle kinderen kunnen mee met schooluitjes. Ook als ouders de ouderbijdrage niet kunnen betalen.
- Er komt gratis bijles voor alle kinderen in bibliotheken
- Goede voor- en vroegschoolse educatie. Dit voorkomt dat kinderen op de basisschool beginnen met een achterstand.
- Racisme en discriminatie worden bespreekbaar gemaakt in het Nijmeegse onderwijs. Hiervoor komen speciale programma's.
- Iedere school heeft een schooltuin en een groen schoolplein. De realisatie en organisatie van de schooltuinen en groene schoolpleinen wordt meegenomen in de prestatieafspraken met schoolbesturen, de Bastei en het IVN.
- Er is een groot samenwerkingsverband met organisaties en bedrijven tegen laaggeletterdheid. De taalcursussen op het ROC worden goed bezocht.
- De gemeente houdt in haar eigen communicatie rekening met laaggeletterdheid.

2.5 NIEMAND DAKLOOS

In Nijmegen slaapt niemand onder de brug; dat is ons uitgangspunt. We doen er alles aan om mensen die dakloos zijn geraakt passende opvang te bieden en waar mogelijk te ondersteunen. Het hebben van een dak boven je hoofd is daarbij het begin; het startpunt van een waardig bestaan.

Mensen worden meestal dakloos door het systeem en niet door hun eigen toedoen. Veel mensen die dakloos zijn hebben complexe problematiek. Zij verdienen goede ondersteuning en: housing first! Wat in elk geval niet helpt: een bedelverbod. Dat voorkomt geen overlast en is zeker geen oplossing voor dakloosheid. Wij willen structureel investeren in oplossingen om de problematiek rondom daklozen aan te pakken, Een nieuwe ontwikkeling is dat mensen op straat belanden door acute financiële problemen. Dat moeten we als gemeente echt zien te voorkomen en dat kunnen we ook.

IN HET KORT

Iedereen in Nijmegen heeft recht op een woning

We ondervangen dakloosheid in een vroeg stadium

We blijven tegen een bedelverbod

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Eerst een huis

Housing first blijft leidend in onze aanpak voor dakloosheid.

2. Actieplan

GroenLinks start een radicaal actieplan om dakloosheid terug te dringen. Het bevat vijf speerpunten: (1) een bonus voor mensen die hun huis openstellen voor een dakloze, (2) extra beurzen voor voormalig daklozen die als ervaringsdeskundigen helpen, (3) 'straatadvocaten', (4) een vast briefadres voor daklozen en (5) extra begeleiding, omdat bijna altijd sprake is van complexe problematiek.

3 Ruimhartig

We zorgen voor een ruimhartige uitvoering van de Participatiewet: iemand van boven de 18 jaar thuis laten wonen, of in huis nemen, moet niet leiden tot korting op een uitkering. Dit werkt dakloosheid namelijk in de hand.

4. Centraal loket

Er komt een centraal loket voor mensen die dakloos zijn of dakloos dreigen te raken. Van hieruit kan ondersteuning geboden worden bij het vinden naar passende hulp. Dit heeft ook een preventieve functie en moet bijvoorbeeld economisch daklozen kunnen ondersteunen.

5. Organisaties helpen

Als gemeente houden we het netwerk van zelfstandige organisaties die hulp bieden bij dakloosheid in stand en bieden we waar nodig ondersteuning. Deze organisaties zijn essentieel in de aanpak van dakloosheid in Nijmegen, daarom willen we de samenwerking verbeteren en waar nodig faciliteren.

6. Bedelen mag

Natuurlijk doen we er alles aan om te voorkomen dat iemand moet bedelen. Dat dat nog niet lukt rekenen we onszelf en de samenleving aan. Groenlinks Nijmegen blijft principieel tegen een bedelverbod.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- De kostendelersnorm (korting op de uitkering bij samenwonen) wordt minder vaak toegepast.
- In Nijmegen is het mogelijk om een woning te delen met een dakloze. Zonder korting op uitkering of toeslagen en met begeleiding.
- We hebben het bedelverbod tegengehouden.

2.6 ZORG EN WELZIJN

Gezondheid is ons grootste goed. Als rijk land moeten we in staat zijn iedereen evenveel kans te geven op een goede gezondheid. Toch blijven er grote verschillen: wie rijk is leeft langer. Onacceptabel vinden wij. We doen er alles aan om die ongelijkheid weg te nemen. Wij geloven in solidariteit tussen wie gezond is en wie ziek is. Niemand kiest ervoor om ziek te worden of te leven met een handicap. Iedereen moet daarom de beste zorg en ondersteuning krijgen, ongeacht inkomen of vermogen.

Ook in algemenere zin kunnen veel mensen zichzelf niet redden. Omdat de samenleving én de overheid veeleisend zijn. We moeten oog hebben voor de mensen die niet vooraan staan, die niet om hulp vragen. De coronacrisis heeft nog meer mensen eenzaam gemaakt en op achterstand gezet. Hulpverleners moeten daarom nog meer dan nu de ruimte krijgen om goede oplossingen en ondersteuning te regelen. Om echt dichtbij te zijn. Daarvoor hebben we in Nijmegen buurtteams ingericht. Daarbij vertrouwen we op de professionals. Zij moeten de ruimte en het vertrouwen krijgen om te doen wat goed is.

In Nijmegen gaan we voor echte gelijkheid en blijven we investeren in preventie. En in de allerbeste ondersteuning. In de gezondheid, in het welzijn en - waar we kunnen - in het geluk van elke Nijmegenaar.

IN HET KORT

Ervaringsdeskundigen zijn onmisbaar voor goede zorg, welzijn en beleid in het algemeen.

We investeren in preventie, zodat we problemen van mensen kunnen voorkomen.

Zorg, ondersteuning en advies moet laagdrempelig en dichtbij zijn.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Liever voorkomen

We geven prioriteit aan preventie van gezondheidsproblemen. Met projecten, zoals Groen, Gezond en in Beweging, zetten we in op het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen theoretisch en praktische opgeleiden en mensen met een hoog en laag inkomen.

2. Overheidstaak

Als GroenLinks vinden we dat de zorg een taak is voor de overheid. Marktwerving hoort daar niet in thuis. Wij willen dat de overheid direct invloed heeft op zorg en ondersteuning, zodat we bijvoorbeeld kunnen controleren op kwaliteit. Zodra de Europese/Nederlandse aanbestedingswetgeving verandert heroverwegen we de manier waarop we in Nijmegen met zorgorganisaties samenwerken.

3. Ruimte voor professionals

We vertrouwen op de professionals en zorgen ervoor dat zij zoveel mogelijk ruimte en tijd krijgen om hun werk goed te doen. Zonder tijdverslindende administratieve rompslomp.

4. Budget per gezin

We gaan experimenteren met een gelabeld budget per gezin, zodat problemen met geld, gezondheid en werk in onderling verband kunnen worden aangepakt.

5. Meer zelfbeheer

We organiseren meer woongroepen in zelfbeheer voor mensen met een zorgvraag.

6. Cultuur helpt

We stimuleren de verbinding tussen zorg en welzijn enerzijds en kunst en cultuur anderzijds. Daarom stimuleren we projecten waarbij kwetsbare of zieke mensen in contact worden gebracht met kunst en cultuur.

7. Meer personeel

In de zorg is sprake van een personeelstekort. De gemeente zet zich in om verschillende partijen in zorg en onderwijs bij elkaar te brengen en zodoende haar bijdrage te leveren aan het oplossen van deze tekorten.

8. Mensenrecht

Het VN-verdrag voor rechten van de mens met een handicap wordt leidend voor het beleid en de werkwijze van de gemeente Nijmegen.

9. Ontmoeting

GroenLinks wil eenzaamheid onder ouderen tegengaan door ruimte te bieden voor ontmoeting, ook met jongere generaties. We willen ouderen specifieke informatie en ondersteuning in hun buurt aan bieden, bijvoorbeeld bij digitalisering.

10. Onmisbaar

Mantelzorgers hebben een onmisbare rol in het leven van hun dierbaren. We blijven inzetten op goede ondersteuning door respijtzorg en blijven mantelzorgers hier actief op wijzen.

11. Praten helpt

Veel jongeren krijgen te maken met psychische klachten, maar deze worden nog te vaak niet herkend of erkend. We willen dat psychische problemen en gedragsstoornissen op scholen bespreekbaar wordt gemaakt zodat het vroeg herkend kan worden om verdere problemen te voorkomen.

12. Ervaring is kunde

De ervaringen en perspectieven van gebruikers zijn onmisbaar bij ontwikkeling en evalueren van beleid. Daarom investeren we in het ondersteunen van gebruikersparticipatie en expertise op specifieke thema's zoals inclusie. We ondersteunen zelforganisaties om een actieve rol te kunnen spelen bij ontwikkeling en uitvoering van beleid. Ook verkennen we het oprichten van een lokaal ervaringsdeskundig onderzoeksbureau naar voorbeeld van Meetellen in Utrecht.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Met nieuwe buurtteams voor jeugd zorgen we dat hulp en ondersteuning zo dicht mogelijk in het dagelijkse leven van het kind plaatsvindt. Er wordt meer geïnvesteerd in samenwerking. Ook voor volwassenen hebben we nieuwe buurtteams. Deze werken indicatievrij, gericht op de mensen en met een grote rol voor ervaringsdeskundige mensen.
- De zorgorganisaties die de buurtteams voor de gemeente uitvoeren mogen geen winst maken, moeten cliëntparticipatie kwalitatief goed organiseren en garanderen dat mensen langdurig dezelfde hulpverleners tegenover zich hebben.
- Voor sommige gezinnen/bewoners spelen meerdere problemen. Regels zitten dan vaak een goede aanpak in de weg. Met de 'doorbraakaanpak' werken we voor 3500 gezinnen met een eigen budget en creatieve oplossingen om ze beter te kunnen ondersteunen.
- We hebben de jeugdzorg met verblijf verbeterd. Door in te zetten op intensieve behandeling en begeleiding in de thuissituatie of de pleegzorg hebben we de vraag en de tijdsduur naar jeugdhulp met verblijf sterk verminderd.
- We hebben gezorgd voor meer faciliteiten voor organisaties van psychisch kwetsbare mensen in coronatijd.
- Slachtoffers en daders van huiselijk geweld krijgen een vast aanspreekpunt bij de gemeente.
- Er komt een ombudsfunctie voor iedereen die ondersteuning krijgt van de gemeente.

HOOFDSTUK 3

NIJMEGEN DE VRIJSTE

In het Nijmegen van GroenLinks...

... ben je vrij! Om te zijn wie je bent. Om te verschillen van de rest en te leren over jezelf en over anderen. Om je afkomst te vieren en te delen. Om jezelf te zijn en te houden van wie je houdt, wat je gender of seksualiteit ook is. Jouw identiteit wordt niet beperkt door anderen. In Nijmegen zorgen we er met z'n allen voor dat iedereen erbij hoort. En dat we openstaan voor nieuwe Nijmegenaren. Iedereen is hier veilig, overal in de stad. Ook ons online leven en de systemen van de gemeente zijn optimaal beschermd. Data gaan nergens heen, maar wijzelf gaan graag overal heen: dat de stad fysiek toegankelijk is voor iedereen vinden we een vanzelfsprekendheid. Cultuur is daarbij onmisbaar. Cultuur helpt ons het leven te vormen, vieren en overdenken. Het is van en voor iedereen. Vrijheid betekent in onze stad ook dat je meepraat en meebeslist over belangrijke zaken. De stad is van ons allemaal.

... doen we het zo

Om een nog vrijere stad te worden, gaat de gemeente anders en vaker in gesprek met inwoners over hun stad, hun buurt, hun toekomst. De gemeente wordt ook feller tegen racisme en discriminatie en stimuleert nog meer het vieren van verschillen. Ook ons moeilijke verleden benoemen we, om ervan te leren en vooruit te komen. En als ook maar één Nijmegenaar zich onveilig voelt, is dat een probleem van ons allemaal. Veiligheid en vrijheid gaan hand in hand en de gemeente is degene die daar nog actiever aan kan werken.

“Een bedrijf dat een stagiair weigert omdat iemand een hoofddoek draagt of iemand homo is? Of een kroeg die mensen weigert omdat ze van kleur zijn? Daar gaan en moeten we als gemeente absoluut op af. Compleet onacceptabel”

Quirijn Lokker
lijsttrekker

3.1 FEL TEGEN RACISME EN DISCRIMINATIE

Elke Nijmegenaar is anders. En verschillen moet je vieren, vinden wij. In Nijmegen respecteren we wie je bent, ongeacht waar je vandaan komt, hoe je eruit ziet, hoe arm of rijk je bent, wat je fysieke gesteldheid is, waarin je gelooft, welke voornaamwoorden bij jou horen of van wie je houdt. We willen dat je voelt dat je erbij hoort en dat je tegelijkertijd je religie, cultuur en eigenheid kunt vieren. En dat je die van anderen leert kennen en waarderen. We doen er alles aan om discriminatie en polarisatie in beeld te krijgen, zodat we het gericht en stevig tegen kunnen gaan. Onwetendheid en onbekendheid pakken we aan door met elkaar in gesprek te gaan. Zo worden we zo open en inclusief als we maar zijn kunnen.

IN HET KORT

Het wordt elke Nijmegenaar duidelijk dat racisme en discriminatie in Nijmegen een no go is.

We ondersteunen LHBTIQ+’ers gericht op de plekken waar dat nodig is.

We maken van Nijmegen een inclusieve stad, waar diversiteit ruimte krijgt en gevierd wordt.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Inclusie is een werkwoord

We maken echt werk van de Lokale Inclusie Agenda. We vertrouwen niet alleen op het aanpassen van bestaand beleid maar zetten ook in op nieuw beleid. Het VN-verdrag Handicap is hierbij de norm. Hiervoor reserveren we budget zodat we ook extra slagen kunnen maken.

2. Aanpakken!

Racisme en discriminatie sporen we op en pakken we aan. Er komt een gemeentelijke campagne om aangiftebereidheid bij discriminatie te stimuleren en een aanpak tegen straatintimidatie. Wanneer er ergens sprake is van racisme of discriminatie gaat de gemeente actief aan de slag om dit aan te pakken. Ook racistisch toelatingsbeleid in de horeca pakken we keihard aan, desnoods door het intrekken van de horecaverunning.

3. Geen inclusie, geen geld

Actief inclusie- en diversiteitsbeleid, met aandacht voor anti-racisme en anti-discriminatie, is een voorwaarde voor organisaties, instellingen en bedrijven die een subsidierelatie hebben met de gemeente. We beginnen met een onderzoek naar de diversiteit en inclusie binnen de gemeentelijke organisatie, en verbinden daaraan concrete doelen met betrekking op bijvoorbeeld afspiegeling van de samenleving.

4. Elkaar ontmoeten

We stimuleren interculturele ontmoeting in wijkcentra, bij (bedrijfs)evenementen en festivals. Dit verankeren we ook in subsidievoorwaarden.

5. Onacceptabel

Etnisch profileren binnen de gemeentelijke organisatie is onacceptabel. Er komen heldere regels en training van medewerkers om etnisch profileren tot het verleden te laten horen.

6. Ken het verleden

De Nederlands en Nijmeegse geschiedenis kennen problematische periodes, met kolonialisme en slavernij. In Nijmegen erkennen we deze zwarte bladzijden en het feit dat deze tot de dag van vandaag gevolgen hebben voor onze stad en voor onze inwoners. We nemen het initiatief tot een project waar Nijmeegse scholieren, bijvoorbeeld samen met historici van de universiteit, onderzoek doen naar de herkomst van Nijmeegse straatnamen en wat de rol van deze personen/plekken in de geschiedenis is geweest. De gemeente ondersteunt hierin.

7. Straatnamen

We willen meer oog voor inclusie en diversiteit bij straatnaamgeving, bijvoorbeeld door het oprichten van een adviesraad. Maar in elk geval krijgen Nijmegenaren er zelf meer over te zeggen.

8. Ketj Koti

wordt een officiële Nijmeegse feest- en herdenkingsdag.

9. SchoolsOUT

Alle Nijmeegse scholieren krijgen goede voorlichting over seksualiteit en seksuele ontwikkeling. Hierin is aandacht voor seksuele gezondheid en seksuele diversiteit essentieel. Het succesvolle SchoolsOUT-programma verbreden we naar jongerenwerk, jongerenorganisaties, sportclubs en welzijnsorganisaties. We maken daarnaast vaart met een stadsbrede aanpak – op dezelfde leest geschoeid – tegen racisme en discriminatie.

10. Emanciperen

De emancipatie van LHBTIQ+’ers binnen culturele en religieuze groepen én binnen (sport)verenigingen wordt actief en financieel ondersteund.

11. Tegen vereenzaming

Voor specifieke groepen binnen de LHBTIQ+-gemeenschap – zoals ouderen, bi-culturele LHBTIQ+’ers en trans en non-binaire personen – zetten we ons als gemeente extra in. Zo willen we bijvoorbeeld vereenzaming binnen deze groepen tegengaan. We ondersteunen hiervoor regenboogorganisaties op het gebied van beleid en financiën.

12. Genderneutraal

We respecteren de genderbeleving van iedere individuele Nijmegenaar. De gemeente communiceert genderneutraal en vraagt niet onnodig naar iemands genderidentiteit.

13. Gelijkeit

We onderzoeken de positie van transgender personen op de Nijmeegse arbeidsmarkt. Wanneer er sprake is van ongelijkheid, oneerlijkheid of discriminatie maken we een plan om dit aan te pakken.

14. Alle gezinnen

De gemeente respecteert verschillende gezinssamenstellingen en samenleefvormen, bijvoorbeeld meeroudergezinnen. En houdt hier rekening mee in haar communicatie en dienstverlening. Ze geeft hiermee het goede voorbeeld voor bijvoorbeeld scholen, zorginstellingen en andere organisaties.

15. Taalstages

Er komen convenanten met groepen ondernemers (winkelcentra, binnenstad, bedrijventerreinen) en instellingen om taalstages te organiseren voor inburgeraars.

16. Toegang

De gemeente organiseert een toegankelijk aanspreekpunt voor nieuwe Nijmegenaren. Bewoners van een azc krijgen toegang tot dezelfde voorzieningen als andere inwoners van Nijmegen.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- We vieren diversiteit zo vaak mogelijk en hangen op speciale dagen de regenboogvlag aan de Stevenskerk.
- Coming out-dag wordt gesubsidieerd.
- Er komt speciale aandacht voor begeleiding van vrouwen en LHBTIQ+’ers op de azc’s.
- Het nationale Regenboog Stembusakkoord is uitgangspunt bij nieuw beleid.
- Sinterklaas is voortaan een feest voor iedereen, met Pieten die passen bij deze tijd.
- De succesvolle SchoolsOUT-aanpak (voor LHBTIQ+-acceptatie) wordt doorontwikkeld voor het thema racisme.

3.2 CULTUUR

Cultuur is een essentieel onderdeel van ons leven en van onze stad. Het verbindt ons, biedt plezier, ontspanning, kracht en troost. Kunst, cultuur, creatieve makers en kunstenaars verrijken Nijmegen en zijn van enorme waarde voor de leefbaarheid en de identiteit van onze stad. GroenLinks wil hierin blijvend én extra investeren, juist nu de sector zo enorm onder druk staat. We willen het bestaande aanbod behouden, maar vooral ook ruimte geven aan experimentele, kleine en nieuwe initiatieven. Niet alleen in de binnenstad, maar overal moet cultuur dichtbij zijn. Van de Aldenhof tot in Hof van Holland. Om zelf te maken en om ervan te genieten, ook - of eigenlijk vooral - als je weinig geld hebt. We willen uitbreiding in de breedte, want cultuur is van de Nijmegenaar zelf: hiphop, nachtcultuur, carnaval, levenslied, klassiek, experimenteel. Cultuur is veel, maar niet elitair. In elk geval niet in Nijmegen. Hier is cultuur van en voor iedereen. En altijd duurzaam en diervriendelijk.

IN HET KORT

We investeren structureel extra in cultuur, want cultuur is van levensbelang voor onze stad. We stimuleren talent en innovatie.

Cultuur is van en voor iedereen. Elke Nijmegenaar krijgt toegang tot cultuur.

In Nijmegen is cultuur inclusief en divers en wordt het duurzaam en circulair uitgevoerd.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Investeren

We investeren in ons huidige aanbod en in nieuwe - innovatieve - initiatieven. In onze Stadsbegroting zijn de investeringen in cultuur minimaal gelijkwaardig aan de bedragen in vergelijkbare steden. We blijven inzetten op extra (co-)financiering vanuit het Rijk en de provincie.

2. Alle kinderen

Educatie is onmisbaar binnen cultuurbeleid. Al onze jonge inwoners komen via het onderwijs in aanraking met cultuur. Daarnaast stimuleren we het cultuuraanbod van de instellingen specifiek gericht op jongeren en kinderen.

3. Voor iedereen

Culturele activiteiten zijn toegankelijk voor mensen met een laag inkomen. Dit kan met een stadspas of kortingskaart voor culturele activiteiten. Dit wordt een laagdrempelig en gemakkelijk te gebruiken systeem voor zowel gebruikers als culturele organisaties.

4. Toegankelijk

We waarborgen fysieke toegankelijkheid en bereikbaarheid van culturele instellingen.

5. In de wijk

Wij stimuleren een breed, intercultureel aanbod van voorstellingen, bijeenkomsten en evenementen in onze wijkgebouwen.

6. Plek voor makers

In heel Nijmegen komen 'makersplekken': waar creatieve en culturele (amateur) makers kunnen werken. Deze plekken zijn specifiek voor de kleine, zelfstandige initiatieven. We stellen voormalige bedrijfspanden beschikbaar voor culturele en creatieve ondernemers. Bij (nieuw)bouwprojecten kijken we altijd of er ook plaats is voor culturele ondernemers of ateliers.

7. Ateliers bouwen

Er komt in ons atelierbeleid een structureel budget voor zelf bouwen van ateliers. Het gaat om een eenmalig investeringsbudget, waarbij we de kosten terughalen via de huur.

8. Hotspots overal

We spreiden de culturele hotspots binnen Nijmegen, zoals in Nijmegen-West. Waar een lange creatieve verbinding langs de Waal ontstaat met de Honig, de Vasim en het NYMA-terrein.

9. Topmuseum

Een kwalitatief goed museum is onmisbaar in een stad als Nijmegen. Museum Het Valkhof is hard op weg dit museum te worden. We zorgen ervoor dat tijdens en na de verbouwing het museum zowel het erfgoed van onze stad en andere tentoonstellingen op een mooie en toegankelijke manier kan laten zien.

10. Mooi Kwartier

Het Valkhofpark en omgeving, samen het Valkhofkwartier, wordt zo snel mogelijk opgeknapt. Het wordt een plek voor evenementen, met respect voor erfgoed, mens, dier en natuur.

11. Fijne schouwburg

De Stadsschouwburg wordt - naast bestaande activiteiten - een 'culturele huiskamer': een laagdrempelige, toegankelijke voorziening die open staat voor gezelschappen uit de stad. De Stadsschouwburg wordt in fases opgeknapt. De Schouwburg wordt verbonden met het stationsgebied.

12. Nieuwe Lindenberg

Het gebouw De Lindenberg is verouderd en krijgt een nieuwe plek of wordt verbouwd. Voorwaarden voor een nieuwe locatie of verbouwing zijn dat het duurzaam is en makkelijk bereikbaar voor iedereen.

13. Meer bieb

De bieb is heel belangrijk voor de stad en werkt aan meerdere maatschappelijke doelen. Dat verdient ook financiering vanuit bijvoorbeeld de programma's onderwijs en welzijn en niet alleen cultuur. In het snel groeiende stadsdeel Nijmegen-Noord komt een volwaardige bibliotheekfunctie.

14. Cultuur werkt

We verbreden het gemeentelijk cultuurbeleid. Investeren in cultuur biedt oplossingen voor maatschappelijke opgaven: we willen meer samenwerking met andere domeinen, zoals economie, openbare ruimte, welzijn, onderwijs en wetenschap.

15. Duurzaam

(Culturele) evenementen moeten zo duurzaam en diervriendelijk mogelijk georganiseerd worden. De gemeente stimuleert en ondersteunt samenwerking tussen festivals hierin en het gezamenlijk gebruiken van duurzame faciliteiten.

16. Erfgoed

Zoveel mogelijk faciliteren we (materieel, organisatorisch) vrijwilligers erfgoed initiatieven zoals: Valkhof bunker, Kazematten Veur-Lent, en het Landhoofd bij de Spoorbrug.

17. Fatsoenlijk

We blijven strijden voor fatsoenlijke betaling voor makers en zorgen dat instellingen de financiële ruimte hebben om daaraan te voldoen.

18. Culturele Hoofdstad

We gaan als 'Regio 025 Arnhem-Nijmegen' de nominatie voor Culturele Hoofdstad in 2033 binnenhalen. Dat geeft een welverdiend vliegwieleffect voor de culturele sector. We zetten onze (cultuur)makers en instellingen in het zonnetje, geven een impuls aan de culturele beleving van de stad. Zo wordt Nijmegen nog aantrekkelijker voor toeristen, cultuurmakers, cultuurgenieters en bedrijven.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- We hebben fors meer geïnvesteerd in cultuur: extra geld in het coalitieakkoord en impuls gelden door de coronacrisis. We hebben daardoor veel overeind kunnen houden:
- Er is een nieuwe cultuurvisie Groei. met als uitgangspunten cultuur voor en door iedereen, bijdrage aan aantrekkelijke stad en ruimte voor creativiteit en vernieuwing.
- Subsidievoorwaarden zijn uitgebreid met de Fair Practice Code (incl. Fair Pay), Code Culturele Diversiteit en de Governance Code Cultuur.
- Museum het Valkhof blijft voortbestaan en groeit weer uit tot een museum waarvoor mensen naar Nijmegen komen, de Vereeniging is opgeknapt en de Schouwburg wordt gerenoveerd.
- Meer en betere culturele infrastructuur: De Basis, het Festivalhuis, wijkprojecten zoals New Rootz, Hip-hop-initiatieven en cultuureducatie voor kinderen.
- Het NYMA-kwartier, met de voormalige gebouwen van Vasim en CP-Kelco, wordt een bruisende plek voor ambacht, recreatie en kunst en cultuur. Hier is ook plaats voor ondernemers die op termijn het Honigcomplex verlaten.
- In het Waalfront houden bouwplannen rekening met industrieel erfgoed, zoals delen van de oude Honigfabriek
- In de gebiedsontwikkeling van Kanaalzone-zuid/Winkelsteeg hebben we ruimte gereserveerd voor nieuwe culturele hotspots voor creatieve makers.
- Er is veel meer aandacht voor diversiteit en inclusie. Alle subsidie-aanvragers moeten bij aanvraag én rapportage hierover verantwoording afleggen.

3.3 DE GEMEENTE IS VAN ONS EN VOOR ONS

Iedereen moet actief kunnen meepraten en meebeslissen over de manier waarop we onze stad inrichten. Nijmegen is van ons allemaal en GroenLinks wil dat inwoners meer te vertellen krijgen over hun eigen stad. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om hen te ondersteunen bij het opzetten van verschillende participatievormen, zoals: inwonerberaden, tools voor online participatie, buurtbudgetten en wijkgesprekken. Zo is de gemeente goed op de hoogte van de wensen van inwoners. Hun kennis en ervaring maakt het beleid beter. Naast beter en intensiever contact tussen Nijmegenaren en de gemeente zorgen we er met verschillende vormen van participatie ook voor dat Nijmegenaren onderling meer en intensiever contact hebben over hun straat, stad en leefomgeving.

GroenLinks vindt het daarnaast van groot belang dat de toegankelijkheid van de gemeente wordt verbeterd, iedereen moet de gemeente kunnen vinden offline én online. Een belangrijke voorwaarde daarbij is de waarborging van de privacy van alle inwoners en het beperkt delen van gegevens.

IN HET KORT

Nijmegenaren hebben een actieve rol in het vormen van beleid. Participatie vanaf het begin is essentieel.

De digitale toegankelijkheid van gemeentelijke diensten moet veel beter.

We waarborgen de privacy van de Nijmegenaren.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Ervaring telt

We zetten altijd ervaringsdeskundigen en (vak)expertise tegelijkertijd in als we nieuw beleid maken. Zij zijn volwaardig gesprekspartner.

2. Alle inwoners

We experimenteren met inwonerberaden, waaronder een beraad over Klimaat en Milieu. Binnen een inwonerberaad geeft een groep willekeurig gelote inwoners advies aan de politiek. Zo krijgen alle inwoners de kans om mee te praten. De inwonerberaden krijgen een duidelijk mandaat en voldoende tijd en middelen voor voorbereiding, uitvoering, en evaluatie. Alle inwoners kunnen zich informeren over de voortgang van het beraad.

3. Participatie

Alle voorstellen die aan de gemeenteraad worden voorgelegd krijgen een participatieparagraaf, waarin verslag wordt gedaan van hoe (ervaringsdeskundige) bewoners, bedrijven en organisaties betrokken zijn geweest in de ambtelijke voorbereiding. We hebben erkenning voor de energie en betrokkenheid van inwoners in de stad. Er is daarbij ruimte voor verbetering. We zijn nieuwsgierig om samen met deze actieve Nijmegenaren te onderzoeken en werken aan een beter onderling contact.

4. Online

We gaan meer experimenteren met tools voor online participatie van inwoners: 'e-democracy'. Toegankelijkheid voor iedereen is hierbij een belangrijke voorwaarde.

5. Eigen groen

De openbare ruimte is van ons allemaal. We stimuleren groene buurtinitiatieven. Hier gaan we uit van 'cocreatie' tussen gemeente en bewoners, waarin het groen in [zelfbeheer is van de bewoners](#).

6. Begrijpelijk

De communicatie van de gemeente is begrijpelijk voor iedereen. B1 is het uitgangspunt. Begrijpelijke taal is voor iedereen fijn en zo houden we rekening met degenen die laaggeletterd zijn

7. Digivaardig

Er komt ondersteuning om te zorgen dat iedereen mee kan komen met de digitale ontwikkelingen: cursussen in buurthuizen, digitale hulp aan huis, het controleren op toegankelijkheid en leesbaarheid van overheidssites, en uiteraard het recht op betekenisvol menselijk contact met de overheid, online én offline.

8. Digitaal portaal

Inwoners krijgen inzicht in de gegevens die de gemeente over hen bezit, via een digitaal portaal. De gemeente verzamelt en koppelt alleen de minimaal noodzakelijke informatie. Er komt een gemeentelijk meldpunt waar mensen terecht kunnen die de dupe zijn geworden van gemeentelijke ICT-systemen.

9. Hoge standaarden

Bij samenwerking met externe partijen worden er afspraken gemaakt over gegevensbeheer met hoge privacystandaarden en korte looptijden zodat ze eenvoudig herzien kunnen worden. Bij ICT-aanbestedingen wegen - net als bij andere aanbestedingen - technische duurzaamheid en maatschappelijke voorwaarden veel zwaarder dan de kostprijs.

10. Informatieplatform

De gemeente stimuleert de ontwikkeling van een 'crowd sourced' informatieplatform/website. Hierop bundelen aangemelde bewoners, organisaties en ambtenaren informatie over alles dat met Nijmegen te maken heeft: ecologie, historie, economie, architectuur, bestuur, wetenschap, sport, cultuur, enzovoorts. Op plekken in de stad kunnen QR-codes mensen verwijzen naar relevante informatie op het platform. Het platform kan ook gebruikt worden voor openbare dossiervorming, bijvoorbeeld bij (participatie) projecten.

11. Living Lab

We willen de samenwerking van de gemeente met de universiteit, hogeschool en het MBO versterken en verbreden. Enerzijds om als stad zoveel mogelijk te profiteren van de daar aanwezige kennis en kunde, bijvoorbeeld op het vlak van milieu, van gezondheid of van digitalisering. Anderzijds om de onderzoekers, docenten en studenten de gelegenheid te geven om hun maatschappelijke betrokkenheid bij stad en regio alle ruimte te geven.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Met een raadsbreed initiatief is er een nieuwe richtlijn voor participatie gemaakt. Daarmee wordt er steeds goed gekeken hoe en wanneer bewoners en betrokkenen (zoals organisaties en bedrijven) een rol krijgen bij besluitvorming.
- Op uiteenlopende beleidsterreinen werken we samen met ervaringsdeskundigen, zij hebben bijvoorbeeld een prominente plek binnen de buurtteams gekregen.
- Gegevens van de gemeente zijn nu beter openbaar te vinden. pcportal.nijmegen.nl is online, en veel wijkgegevens zijn nu goed te vinden. Er is een publiek toegankelijk 'open data portaal' in Nijmegen <https://opendata.nijmegen.nl>
- Er komt een ethische commissie die de gemeente gevraagd en ongevraagd van advies voorziet over nieuwe technologie en het gebruik van data.
- GroenLinks maakte de gemeente 'digitaal onafhankelijk': we gebruiken nu niet alleen verplichte open standaarden, maar ook de aanbevolen open standaarden. Ook bij IT-aanbestedingen is minimale afhankelijkheid en 'open source' de norm.
- Op steeds meer plekken kunnen Nijmegenaren zich met maximaal behoud van privacy identificeren door de app IRMA te gebruiken. Informatie die niet wordt gedeeld kan ook niet worden misbruikt. De gemeente Nijmegen streeft een hoge mate van digitale openheid na.
- Onze ICT streeft naar maximaal gebruik van open standaarden om monopolies te beperken, en we gebruiken bij voorkeur open source software. Daarnaast wordt actief gedeeld welke informatie voor welke toepassing door de gemeente wordt opgeslagen en onder welke voorwaarden, in het openbare register van verwerkingen (<https://www.nijmegen.nl/verwerkersnijmegen.php>). Hiermee behoort Nijmegen tot de koplopers in Nederland.

3.4 IEDEREEN VOELT ZICH VEILIG IN NIJMEGEN

Nijmegen moet een veilige haven zijn voor iedereen. Maar veiligheid is helaas nog niet gelijkwaardig. Vrouwen, LHBTIQ+'ers en mensen van kleur voelen zich vele malen minder veilig op straat. Dit verdient extra aandacht en inzet. GroenLinks vindt dat de straat iedereen toebehoort. We doen wat we kunnen om veiligheid te waarborgen voor iedereen, overal in Nijmegen.

We willen voorkomen dat kwetsbare jongeren in de criminaliteit terechtkomen. Dus we zetten sterk in op een preventieve aanpak. Wij kijken ook verder dan onze neus lang is als het gaat om softdrugs en sekswerk: decriminaliseren is de beste aanpak.

IN HET KORT

In het veiligheidsbeleid komt meer aandacht voor meisjes, vrouwen en LHBTIQ+'ers.

Preventie staat voorop, criminaliteit voorkomen zorgt altijd voor een duurzamere oplossing.

Ons beleid is progressief: legaliseren en decriminaliseren!

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Voorkómen

Preventief jongerenwerk speelt een belangrijke rol in het voorkomen van criminaliteit. Problemen rond criminaliteit beginnen vaak bij kansenongelijkheid. Dat betekent dat we moeten investeren in goed onderwijs en in goede voorzieningen voor de jeugd.

2. Veilig voor haar

Er komt een breed actieplan tegen geweld en intimidatie van meisjes en vrouwen. Het actieplan richt zich op: veiligheid in en rondom scholen, intimidatie op straat en online, in de horeca en op veiligheid thuis en wordt opgesteld met alle belangrijke samenwerkingspartners in de stad en meisjes en vrouwen zelf.

3. Veilig voor hen

LHBTIQ+'ers voelen zich vaker dan gemiddeld onveilig op hun werk, thuis, op straat en in hun buurt. Ook krijgen ze meer te maken met geweld en intimidatie. We investeren in de veiligheid van LHBTIQ+'ers in onze stad. Samen met samenwerkingspartners in de stad, waaronder de doelgroep, maken we een actieplan tegen onveiligheid, geweld en intimidatie.

4. Experiment

Nijmegen blijft meedoen aan het landelijk experiment met legale teelt en aanvoer van cannabis op kleine schaal. Zo wordt de kwaliteit van softdrugs controleerbaar en verdwijnt drugscriminaliteit. We zien de beperkingen van dit experiment, we zien dit als een eerste stap naar de legalisering en decriminalisering van soft-drugs.

5. Bewustwording

Bij de politie komt meer bewustwording en training over vooroordelen, discriminatie en racisme. Etnisch profileren mag in Nijmegen niet meer voorkomen.

6. Cybercrime

Whatsapp-fraude, phishing en sextortion (chantage met seksueel getinte foto's of video's), en andere cybercriminaliteit bestrijden we hard. Tegelijkertijd maken we inwoners bewuster van de risico's en daarmee meer weerbaar. We richten ons niet alleen op de weerbaarheid van de inwoner, we gaan ook meer investeren in de cyber security van de gemeente, zodat ook daar je gegevens altijd goed worden beschermd.

7. Lasershow

We vervangen consumentenvuurwerk door bijvoorbeeld een laserlichtshow. Dat maakt oud en nieuw veiliger voor ons allemaal (vooral voor hulpverleners), houdt de lucht schoner, leidt tot minder afval en voorkomt dierenleed. We vieren feest op een veilige en milieuvriendelijke manier.

8. Wapenvrij

We zijn tegen het bewapenen van BOA's.

9. Liever geen camera's

Het inzetten van cameratoezicht wordt alleen toegepast bij zwaarwegende veiligheidsredenen en nooit langer dan noodzakelijk.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- We hebben voorwaarden gesteld aan het meedoen aan de landelijke wietproef. Bijvoorbeeld dat het in samenwerking met coffeeshops wordt ingevoerd en zij als gesprekspartner serieus worden genomen.
- We hebben de tippelzone open gehouden. Het is een plek gebleven waar sekswerkers veilig kunnen werken en laagdrempelig toegang krijgen tot de zorg die ze nodig hebben. Daarnaast mogen nu meer nieuwe sekswerkers op de zone werken.
- Het stoepkrijtverbod is uit de APV gehaald. Zo kunnen kinderen en creatievelingen de straten weer opfleuren en het geeft ook ruimte voor bewustwordingsacties.
- Nijmegen heeft een verbod op het afsteken van consumentenvuurwerk.
- We hebben een eerste start gemaakt met het actieplan tegen straatintimidatie van meisjes en vrouwen.

3.5 INTERNATIONAAL SOLIDAIR

Nijmegen is een stad die staat voor gelijkwaardigheid en solidariteit. We hebben een ruime blik die verder kijkt dan de gemeente- en landsgrenzen. Iedereen die Nijmegen als zijn thuis kiest, hoort bij de stad. Nieuwe Nijmegenaren, internationale studenten, arbeidsmigranten en expats zijn meer dan welkom. We zijn trots op ons internationale karakter. Dat versterken we met prachtige evenementen zoals de Vierdaagse en de Vierdaagsefeesten, GoShort en InScience filmfestival.

Samenwerkingsverbanden zoeken we internationaal ook in onze nabije omgeving. Belangrijke samenwerkingen op het gebied van economie en maatschappij vormen we met Duitse gemeentes in de Euregio Rijn-Waal. Ook is de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen een nieuwe samenwerking waarin we onszelf als groene regio internationaal op de kaart zetten.

Nieuwe Nijmegenaren krijgen een warm welkom. Zij verdienen alle aandacht en ondersteuning bij het opbouwen van een nieuw leven in onze gastvrije stad.

IN HET KORT

Samenwerking lokaal én internationaal is essentieel.

Nijmegen is thuis voor iedereen die er woont, ook als je internationale roots hebt.

Nieuwe Nijmegenaren blijven langer in beeld voor een echt duurzame inburgering.

ONZE ACTIEPUNTEN

1. Gastvrij

Nijmegen was, is en blijft altijd gastvrij. Als het nodig is zetten we onze stadspoorten en ons hart open. Zoals we najaar 2021 doen voor mensen die Afghanistan zijn ontvlucht. Vanzelfsprekend!

2. Ondertussen

Ook statushouders die eerder naar Nederland kwamen, kunnen gebruik maken van de faciliteiten van de nieuwe Wet Inburgering. Deze 'ondertussengroep' blijven we actief ondersteunen naar opleiding en werk.

3. Aansluiten

We onderhouden goede contacten met (informele) zelforganisaties van vluchtelingen en leiden uit elke vluchtelingengemeenschap ervaringsdeskundigen op, zodat de begeleiding en inburgering optimaal aansluit bij de verschillende groepen vluchtelingen.

4. Nijmeegs netwerk

Voor Nijmeegse statushouders wordt woonruimte in Nijmegen of directe omgeving gezocht, zodat het al opgebouwde netwerk tot steun kan zijn.

5. Geen mens is illegaal

We zorgen ervoor dat mensen zonder documenten in Nijmegen op een menswaardige manier kunnen leven en zich kunnen ontwikkelen. Daarvoor stellen wij de huidige WA-verzekering van de gemeente ook open voor hen. Bovendien maken wij budget vrij voor scholing en opleidingen voor ongedocumenteerden.

6. Internationale festivals

We helpen internationale festivals weer op de been na corona en trekken nieuwe festivals aan.

7. Nieuwe contacten

We maken nieuwe soorten internationale contacten. De gemeente haakt aan bij internationale contacten van onderwijsinstellingen, activisten, sportverenigingen en anderen. We leggen prioriteit bij contacten binnen de Europese Unie (hiervoor kunnen we ook Europese subsidiestromen aanboren). Lerende van de oude stedenbanden gaan we geen nieuwe stedenbanden aan voor onbepaalde tijd.

8. Euregio

De Euregio is onbekend voor de meeste Nijmegenaren. We gaan met scholen, opleidingen, (sport)verenigingen, culturele instellingen en historische verenigingen aan de slag om deze grensoverschrijdende samenwerking kleur en inhoud te geven en de samenwerking uiteindelijk grensontkennend te maken.

9. Shelter City Nijmegen

De gemeente blijft deelnemen aan het Shelter City programma om verdedigers van mensenrechten uit andere landen een veilige plek te bieden.

10. Fairtrade

We stimuleren inwoners, instellingen en bedrijven fairtrade in te kopen en zo eerlijke handel wereldwijd te promoten. Het inkoopbeleid van de gemeente, als Fairtrade Gemeente, loopt hierin uiteraard voorop.

DIT HEBBEN WE AL BEREIKT

- Shelter City is ondersteund, we vangen twee mensenrechtenverdedigers op per jaar. De afgelopen jaar waren dat er vanwege corona niet acht, maar zeven.
- Duurzame uitstroom en aansluiten bij talenten is het uitgangspunt als we nieuwkomers naar werk begeleiden. Daarbij is speciale aandacht voor vrouwelijke nieuwkomers.
- Kinderopvang voor nieuwkomers bij taalonderwijs en maatschappelijke participatie.
- Voldoende tolken om goed te communiceren met nieuwkomers, vooral in het begin, als zij de Nederlandse taal nog niet beheersen.
- In azc's is extra aandacht voor de behoeften van vrouwen en LHBTIQ+'ers.

HOOFDSTUK 4

EN HET GELD

De afgelopen jaren stond de gemeentelijke begroting zwaar onder druk. De eerdere financiële crises en zeker de overheveling van taken uit het sociale domein naar de gemeente zonder bijbehorende financiële middelen zetten grote druk op de begroting.

Degelijk financieel beleid

Desondanks koos GroenLinks er toch steeds voor mensen goed te blijven ondersteunen in hun werk, inkomen en zorg en is de gemeente blijven investeren in onder meer duurzaamheid, goede fietsvoorzieningen, betaalbare woningen en cultuur. Intussen wisten we met degelijk financieel beleid en planning geld te besparen door veranderingen in het sociaal domein, zoals meer preventie en persoonlijk contact in plaats van duurdere zorg.

Corona heeft veel gevolgen gehad voor mensen, bedrijven, maatschappelijke en culturele instellingen en initiatieven. Naast landelijke ondersteuning is fors geïnvesteerd in wonen, cultuur en de lokale economie. We verwachten dat Nijmegen hiermee een sociale en bruisende stad kan blijven voor iedereen.

Blijven investeren in onze ambities

We financieren onze ambities in het sociale domein uit de ruimte die is ontstaan door een betere aanpak en extra middelen die we verwachten vanuit het Rijk. De komende jaren heeft GroenLinks ook grote ambities op het terrein van duurzaamheid, schone mobiliteit, wonen en cultuur.

Door het gevoerde financiële beleid zijn er stevige reserves opgebouwd. Hiermee zijn we voorbereid op financiële tegenvallers en we denken dat een deel van deze reserves gebruikt kan worden voor extra investeringen boven op de beschikbare jaarlijkse investeringsmiddelen. Ook zorgen we voor extra investeringsruimte door de belastingverlaging voor bedrijven terug te draaien.

ONZE PRIORITEITEN:

Alles bij elkaar levert dit voldoende ruimte op om het degelijke financiële beleid voort te zetten en extra te investeren in de volgende prioriteiten:

- Ondersteuning bij het **verduurzamen** van woningen en het tegengaan van energiarmede voor alle inwoners (3,0 miljoen per jaar);
- Verder verbeteren van de **fiets- en loopverbindingen** in de stad (1 miljoen per jaar);
- Verbeteren van de kwaliteit van en onderhoud van de openbare ruimte, met name fiets- en looppaden en het beter toegankelijk maken van de stad voor iedereen op basis van Het **Handboek Toegankelijkheid Openbare Ruimte** (1 miljoen per jaar);
- Nijmegen als meest inclusieve en toegankelijk stad betekent ook extra investeren in uitvoering van het VN-verdrag Handicap. Dit doen we met een concreet, doorlopend en ambitieus actieprogramma, door het aanstellen van een deskundig projectleider en inzet van expertise en gebruikersparticipatie. Om dit actieprogramma een boost te geven reserveren we 0,5 miljoen per jaar extra.
- Verbeteren van mogelijkheden voor **elektrisch vervoer** om snel op te laden (0,5 miljoen per jaar);
- Gericht bijdragen aan betaalbaar maken van woningen en ondersteuning van groepen die samen willen bouwen en/of wonen - zoals cpo's en wooncoöperaties - met een **Betaalbaar Wonen Fonds** van 10 miljoen euro;
- Structureel verhogen van het jaarlijkse budget **cultuur** om onze stad nog aantrekkelijker en inclusiever te maken (1 miljoen per jaar). Stapsgewijs verhogen we de begroting cultuur om een brede basis aan voorzieningen overeind te houden, ruimte voor nieuwe initiatieven te bieden, voor het atelierbeleid en als voorbereiding op de nominatie als Europese culturele hoofdstad.
- We blijven investeren in ondersteuning van organisaties die zich inzetten voor inclusie en diversiteit. We maken in de bestaande budgetten 0,5 miljoen vrij voor ondersteuning van bijvoorbeeld organisaties uit de regenbooggemeenschap.

